

§ 12 Miljøgodkendelse af slagtesvineproduktion

Nedervej 16, 6430 Nordborg

*Meddelt:
8. februar 2013
Sønderborg Kommune
Landbrugsafdelingen*

Kommunens afgørelse

Natur- og Miljøklagenævnet har i afgørelse dateret d. 18. juli 2011 hjemvist Sønderborg Kommunes miljøgodkendelse dateret d. 19. maj 2010 af husdyrbruget Nedervej 16, 6430 Nordborg til fornyet sagsbehandling.

Ansøger har herefter indsendt en ny opdateret ansøgning på det oprindeligt ansøgte dyrehold. Den fornyede sagsbehandling er foretaget på baggrund af denne ansøgning.

Sønderborg Kommune meddeler miljøgodkendelse efter Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 12 stk. 2 på Nedervej 16, 6430 Nordborg til udvidelse af dyreholdet til en årlig produktion af 9.450 slagtesvin 30-107 kg, svarende til 266,33 DE og opførelse af en ny gyllebeholder på 3.000 m³. Opførelse af den nye gyllebeholder forudsætter accept fra Naturstyrelsen, da beholderen ønskes opført inden for strandbeskyttelseslinjen.

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Sønderborg Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det er beskrevet i Husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000 områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 12, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Godkendelsen er baseret på de oplysninger, der er redegjort for i ansøgningsmaterialet, i beskrivelsen af ejendommen samt i vurderingen af udvidelsen.

De stillede vilkår vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige at generne reduceres ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Husdyrbrugslovens § 42.

Der er ikke med denne miljøgodkendelse taget stilling til evt. tilladelser og godkendelser efter anden lovgivning som f.eks. Byggeloven eller Arbejds miljøloven.

Gyldighed

Godkendelsen skal være udnyttet inden 2 år fra meddelelsesdatoen. Godkendelsen anses som udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder. Bygge- og anlægsarbejder skal færdiggøres i et rimeligt tempo og være afsluttet inden for et år. Er produktionen ikke fuldt gennemført til disse datoer, vil godkendelsen kun gælde for den produktion, der er ved udløbet af perioderne eller registreret i løbet af årene.

Offentlighed

Den fornyede sagsbehandling af ansøgning om miljøgodkendelse blev annonceret på www.sonderborgkommune.dk den 17. august 2012. Der blev desuden orienteret herom i Sønderborg Ugeavis den 29. august 2012. Birgitte Marcussen, Stegvej 5, 6430 Nordborg bad om at få tilsendt udkast til godkendelse når dette forelå.

Et udkast til godkendelsen har været i høring hos ansøger og ansøgers konsulent i perioden fra den 5. december til d. 11. december 2012.

Der er i forbindelse med udarbejdelsen af godkendelsen gennemført en nabohøring af naboer i konsekvensområdet for lugt og ejere af forpagtningsaftaler og ejere/forpagtere af arealer med gylleaftaler i perioden fra den 17. december 2012 til den 28. januar 2013. Der indkom et høringssvar i høringsperioden. Høringssvaret er behandlet i denne godkendelse i afsnit 11.

Miljøgodkendelsen er meddelt den 8. februar 2013. Afgørelsen er offentliggjort på www.sonderborgkommune.dk fredag den 8. februar 2013 og der er efterfølgende orienteret herom i Sønderborg Ugeavis.

Revurdering af miljøgodkendelsen

Virksomhedens miljøgodkendelse skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år, tages op til revurdering, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år eller når EU-kommissionen i EU-tidende har offentliggjort en BAT-konklusion, der vedrører den væsentligste af husdyrbrugets aktiviteter.

Ansøger og ejerforhold

Ansøgerens navn: Peter Rasmussen
Adresse Spangsmosevej 32, 6430 Nordborg
Ansøgningsnr.: 28820, version 9

Virksomhedens navn: Nedervej 16
Adresse: Nedervej 16, 6430 Sydals
Matrikel: 35 Mjels, Oksbøl m.fl.
CVR-nr.: 10347939
CHR-nr.: 85409
Ejendomsnummer: 5400011149
Kontaktperson: Peter Rasmussen

Ejer af ejendommen: Peter Rasmussen, Spangsmosevej 32, 6430 Nordborg
Ejer af virksomheden: Peter Rasmussen, Spangsmosevej 32, 6430 Nordborg

Konsulent: Per Lousdal, Landbrugsrådgivning Syd, Niels Finsensvej 20a,
7100 Vejle

Godkendelsen er udarbejdet af:

Sønderborg Kommune
Landbrugsafdelingen
Natur & Miljø
Rådhusstorvet 10
6400 Sønderborg

Sagsbehandler: Lene Alnor
Sagsbehandler, arealdel: Jane Ruby Hansen
Sag nr.: 11/43652
KS: Sussanne Bigum Mortensen

Indholdsfortegnelse

1	Resumé og samlet vurdering	8
1.1.	Ansøgning.....	8
1.2.	Ikke teknisk resumé	9
2	Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold.....	11
2.1	Planmæssige forhold	12
2.2	Bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mv.	12
2.3	Placering i landskabet	13
3	Husdyrhold, staldanlæg og drift	14
3.1	Bygninger.....	14
3.2	Husdyrhold.....	15
3.3	Staldindretning.....	16
3.4	Ventilation	18
3.5	Fodring	19
3.6	Energi- og vandforbrug	21
3.7	Spildevand herunder regnvand	23
3.8	Affald	24
3.9	Råvarer og hjælpestoffer	25
3.10	Driftsforstyrrelser eller uheld.....	25
4	Gødningproduktion og – håndtering	27
4.1	Gødningstyper og mængder	27
4.2	Fast gødning inkl. dybstrøelse.....	29
4.3	Udbringning af husdyrgødning	29
5	Forurening og gener fra husdyrbruget	31
5.1	Ammoniak og natur.....	31
5.2	Lugt.....	37
5.3	Fluer og skadedyr	37
5.4	Transport.....	38
5.5	Støj og vibrationer	39
5.6	Støv fra anlæg og maskiner	40
5.7	Lys.....	40

6	Beskrivelse og vurdering af arealerne.....	40
6.1	Lokalisering og planmæssige forhold.....	41
6.2	Harmoniareal	41
6.3	Påvirkninger af søer og vandløb.....	42
6.4	Påvirkning af fjord og hav	43
6.5	Nitrat til grundvand.....	43
6.6	Beskyttet natur	44
6.7	Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (bilag IV-arter).....	47
6.8	Natura 2000	49
6.9	Beskyttede sten- og jorddiger.....	56
6.10	Kultur- og fortidsminder	56
7	Bedste tilgængelige teknik (BAT)	56
8	Alternative løsninger og 0-alternativet	58
8.1	Alternative løsninger	58
8.2	o-alternativ.....	59
9	Husdyrbrugets ophør.....	59
10	Egenkontrol og dokumentation.....	59
11	Offentliggørelse og klagevejledning	60
12	Konklusion.....	64
13	Generelt	64
14	Vilkår	66
15	Lovgrundlag	74

Bilag

- Bilag 1: Situationsplan med beplantning
- Bilag 1.1: Afløbsplan
- Bilag 1.2: Situationsplan med luftafkast
- Bilag 1.3: Situationsplan med støjkluder og lys
- Bilag 2: Beregning af ejendommens BAT-niveau
- Bilag 3: Planmæssige forhold
- Bilag 4: Oversigt over naturpunkter – 1000 m zonen
- Bilag 5: Beskyttet Natur
- Bilag 6: Natura 2000 - § 7 områder
- Bilag 7: Oversigt over transportruter med husdyrgødning
- Bilag 8: Bræmmer
- Bilag 9: Overfladevand
- Bilag 10: Grundvand
- Bilag 11: Beredskabsplan
- Bilag 12: Tilladelse til opførsel af gyllebeholder og afskærmende beplantning
- Bilag 13: Afstand til nærmeste nabo

1 Resumé og samlet vurdering

1.1. Ansøgning

Natur- og Miljøklagenævnet har i afgørelse dateret d. 18. juli 2011 hjemvist Sønderborg Kommunes miljøgodkendelse dateret d. 19. maj 2010 af husdyrbruget Nedervej 16, 6430 Nordborg til fornyet sagsbehandling.

Ansøger har herefter indsendt en ny opdateret ansøgning på det oprindeligt ansøgte dyrehold. Den fornyede sagsbehandling er foretaget på baggrund af denne ansøgning.

Sønderborg kommune har således d. 26. oktober 2011 modtaget ansøgning (nr. 28820) fra Peter Rasmussen, Spangsmosevej 32, 6430 Nordborg om miljøgodkendelse af udvidelse og drift af husdyrproduktion på Nedervej 16, 6430 Nordborg. Ansøgningen om miljøgodkendelse er indsendt til Sønderborg Kommune gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem første gang den 26. oktober 2011. Seneste version af ansøgningen, version 9, er modtaget den 19. november 2012.

Miljøgodkendelsen omfatter husdyrproduktion på Nedervej 16, 6430 Nordborg samt alle dyrkningsarealer tilknyttet CVR nr. 1034 7939.

Den miljøtekniske beskrivelse bygger på virksomhedens ansøgning og en række supplerende oplysninger. Hvor det er fundet relevant, har Sønderborg Kommune vurderet på konsekvenserne af udvidelsen, samt givet begrundelse for de opstillede vilkår.

Sønderborg Kommune godkender hermed en husdyrproduktion på 9.450 slagtesvin 30-107 kg, svarende til 266,33 DE på Nedervej 16, 6430 Nordborg, samt udbringning af husdyrgødning på 232,72 ha tilhørende bedriften. Godkendelsen omfatter alle arealer, der drives under bedriften, CVR-nr.: 10347939.

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.

Sønderborg Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det er beskrevet i Husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000 områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 12, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Vilkårene i denne miljøgodkendelse vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Miljøbeskyttelseslovens § 42.

Kommunen har vurderet, at der kan meddeles godkendelse af den ansøgte ændring og udvidelse af Nedervej 16 i henhold til Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Miljøgodkendelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen samt efterfølgende beregninger.

Der skal gøres opmærksom på, at etablering af nye anlæg ikke må igangsættes, før der er givet en byggetilladelse og eventuelle andre nødvendige tilladelser fra Sønderborg Kommune.

Miljøgodkendelsen indeholder en miljøteknisk redegørelse og Sønderborg Kommunes bemærkninger og vurdering af udvidelsen og dens miljømæssige påvirkninger af naturen, miljøet og naboer.

1.2. Ikke teknisk resumé

Produktion

Peter Rasmussen har en slagtesvinsproduktion på Nedervej 16 i Nordborg. Produktionen på Nedervej 16 består af 8.996 slagtesvin (30-100 kg), i alt 222,04 DE. Peter Rasmussen ønsker at udvide sin slagtesvinsproduktion, for også på længere sigt at kunne drive en moderne og økonomisk bæredygtig produktion med de hensyn, der stilles til dyrevelfærd, natur, miljø og naboer. Da de eksisterende bygninger er overdimensionerede i forhold til den eksisterende godkendelse, ønskes produktionen i de eksisterende bygninger udvidet til 9.450 slagtesvin (30-107 kg), i alt 266,33 DE. Peter Rasmussen ønsker desuden at opføre en ny gyllebeholder.

Ammoniakbelastning og særlig værdifuld natur

Der sker en forøgelse af ammoniakfordampningen fra ejendommen på 218,48 kg kvælstof per år således at den samlede emission fra staldanlæg og opbevaringslagre bliver på 3839,69 kg kvælstof pr. år.

Nærmeste registrerede § 3 natur er en mose, der ligger ca. 440 m øst for staldanlægget på Nedervej 16. Samme mose er også det nærmeste § 7 område.

Nærmeste Natura 2000 område (Rinkenæs skov, Dyrehaven og Rode skov) begynder ca. 10 km sydvest for staldbygningerne på Nedervej 16.

Der findes 4 naturområder, som er beskyttede efter § 7 i lov om godkendelse af husdyrbrug inden for en afstand af 1.000 m fra anlægget. Der ligger flere § 3-beskyttede søer, moser og overdrev indenfor 1.000 m zonen rundt om ejendommen. Da alle disse arealer vil blive påvirket med mindre end 1 kg ammoniak i ansøgt drift har Sønderborg Kommune vurderet, at der ikke skal stilles vilkår

Lugt

Lugtgeneafstanden til nærmeste nabo, nærmeste samlede bebyggelse og byzone bliver ifølge beregningerne i ansøgningssystemet overholdt.

Næringsstoffer til vandmiljøet og grundvand

Udbringningsarealerne ligger uden for nitratfølsomme indvindingsområder og indsatsområder. Kravene til udvaskning af nitrat overholdes ved anvendelse af standardsædskifte. Udbringningsarealerne ligger uden for nitratklasse og de generelle krav til nitratudvaskning er overholdt. Udbringningsarealerne ligger uden for fosforklasse, og de generelle krav til fosforoverskud er overholdt.

Gylleudbringning

Alle udbringningsarealer ligger indenfor en radius af 6 km fra ejendommen. Udbringning af gylle sker med gyllevogn, og for hovedpartens vedkommende i en afgrænset periode i marts-april måned og i et begrænset omfang i efteråret. Udbringningen sker efter gældende lovgivning og efter retningslinjerne for godt landmandskab. Det vil sige, at der tages hensyn til vindretning, lokale arrangementer, og så vidt muligt bringes der kun gylle ud mandag til torsdag. Transport af gylle sker hovedsagligt via interne markveje for at minimere generne fra gylletransport efter udvidelsen.

Landskab

Nedervej 16 ligger på kanten af et dødislandskab og bundmoræneflade. Fra de nuværende stalde er der udsigt ud over Mjels Vig. I forbindelse med udvidelsen ønskes en gyllebeholder opført nord for den eksisterende beholder. Ansøger ønsker at etablere afskærmende beplantning rundt om gyllebeholderne. Da den nye gyllebeholder ønskes opført indenfor strandbeskyttelseslinjen skal Naturstyrelsen godkende beliggenhed og ydre udformning, ligesom miljøcentret skal give dispensation til opførelse af eventuel afskærmende beplantning inden for strandbeskyttelseslinjen. Naturstyrelsen har d. 29. januar 2013 givet tilladelse til opførelse af gyllebeholderen samt til etablering af afskærmende beplantning inden for strandbeskyttelseslinjen.

Alternativer

Ansøger har fået foretaget beregninger på forskellige alternativer og har valgt det ansøgte setup ud fra, hvad der praktisk set er mest optimalt, samtidig med at miljøkravene opfyldes.

I forbindelse med udvidelsestankerne er der foretaget beregninger på forskellige scenarier:

1. Udvidelse i eksisterende stalde til 12.400 slagtesvin (30-107 kg): Dette scenarie er fravalgt da lugtkravet ikke ville kunne overholdes, samt mangel på udbringningsareal.
2. Udvidelse i eksisterende stald med dræned gulve i begge stalde til 11.450 slagtesvin (30-107 kg): Dette scenarie er fravalgt pga. af økonomiske årsager, da staldafsnit 2 ville kræve en gennemrenovering. Derudover mangler dette scenarie også udbringningsarealer.

Andre miljøpåvirkninger

Produktionen overholder alle gældende normer for opbevaring og udbringning af gylle, håndtering af spildevand og affald, støjbelastning af omgivelser m.v. Det betyder, at projektets virkninger på miljøet, hvad angår disse faktorer, må betragtes som acceptable.

BAT

Kommunen vurderer, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbrugets anlæg og arealer. Ansøger anvender bl.a. foderkorrektion hos slagtesvinene, hvilket er et tiltag, der reducerer ammoniakudledningen til omgivelserne. Ligeledes overholder ansøgningen Miljøstyrelsens Vejledende Emissionsgrænseværdier for slagtesvineproduktion i eksisterende bygninger. Kommunen vurderer derfor, at husdyrbruget efter udvidelsen kan drives uden væsentlige indvirkninger på miljøet, såfremt vilkårene i denne godkendelse overholdes.

Påvirkninger fra udbringningsarealerne

Det vurderes at udbringningen af husdyrgødning på arealerne med en enkelt undtagelse ikke kommer til at påvirke søer, vandløb, beskyttet natur, beskyttede sten- og jorddiger samt kultur- og fortidsminder.

Ved mark 7 ligger et vandhul, som vurderes at være egnet som yngle- og rasteområde for bilag IV padder, her under løvfrøer, som der er mange af i området. Sønderborg Kommune har derfor stillet vilkår om 5 meter dyrknings- gødnings og sprøjtefrie bræmmer omkring vandhullet.

2 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold

På bilag 1 ses en situationsplan over ejendommen. Bilag 3 viser en oversigtsplan med angivelse af de planmæssige forhold omkring husdyrbruget.

Tabel 1. Anlæggets placering i forhold til omgivelserne

Nærmeste...	Afstand	Beskrivelse	Afstandskrav
Nabo Rødenæbsvej 2	ca. 300 m	Fra ny gyllebeholder	50 m
Naboskel	ca. 110 m /30 m	Fra ny gyllebeholder til Nedervej/fra eksisterende stalde til Nedervej	30 m
Beboelse på samme ejendom	-	Ingen beboelse på ejendommen	15 m
Levnedsvirksomhed	> 25 m	Der er ingen levnedsmiddelvirksomheder i nærheden af Nedervej 16	25 m
Område i landzone omfattet af lokalplan	ca. 260 m	Rekreativt område ved Mjels Vig	50 m
Byzone	ca. 3,5 km	Nordborg	50 m
Sommerhusområde	ca. 5 km	Sommerhusområde ved Købingsmark	50 m
Fælles vandindvindingsanlæg	ca. 700 m	Vandværk i Mjels	50 m
Enkelt vandindvindingsanlæg	ca. 330 m	Boring ved Engsletgård, Engsletvej 1	25 m
Vandløb og søer	ca. 200 m	Mjels Vig	15 m
Dræn	> 15 m		15 m
Offentlig vej og privat fællesvej	ca. 120 m /30 m	Fra ny gyllebeholder til Nedervej /fra eksisterende stalde til Nedervej	15 m

Miljømyndighedens vurdering

Ejendommen overholder alle afstandskrav i *Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug*.

Jf. § 20 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug skal kommunalbestyrelsen ved vurderingen af en ansøgning om en godkendelse efter § 12 sikre sig, at risikoen for forurening eller væsentlige gener for omgivelserne begrænses, hvis anlægget ligger mindre end 300 m fra et område i landzone, der i lokalplan er udlagt til rekreative formål og lign. Afstanden til det rekreative område ved Mjels Vig, som er omfattet af lokalplan, er ca. 260 m. I afsnit 5 er forurening og gener fra husdyrbruget behandlet.

Med hensyn til lugt overholdes lovens minimums krav, da lugtgenerne i nu- og ansøgt drift er uændrede, hvorfor kommunen vurderer, at lugt fra staldende ikke vil give væsentlige gener. Ejendommens skadedyrsbekæmpelse vurderer at være tilfredsstillende, hvorfor der heller

ikke forventes væsentlige gener fra skadedyr. Det vurderes heller ikke, at transporter medfører væsentlige gener, da transporterne ikke sker i det rekreative område.

Der vurderes ikke at være væsentlige støjgener. Der er fastsat støjgrænser for virksomheden, som sikrer mod væsentlige støjgener. Det forventes ikke, at der opstår væsentlige støjgener uden for ejendommens eget areal. Sønderborg Kommune vurderer derfor, at udvidelsen ikke giver væsentlig risiko for forurening eller væsentlige gener i det rekreative område.

2.1 Planmæssige forhold

Ejendommen er beliggende indenfor områder, der er udlagt til særligt værdifuldt landbrugsområde, værdifuldt kystlandskab samt uforstyrret landskab. Jorderne afvander til Mjels Vig, Dyvig, Stegsvig, Als Fjord og Lillebælt. Se desuden arealdelen af godkendelsen.

Ifølge Kommuneplan 2009-2021 for Sønderborg Kommune ligger ejendommen i landområde med plannr. 1.6.001.J. Ejendommen er beliggende i et område, som ikke er omfattet af lokalplan. Se bilag 3.

Ifølge Spildevandsplan 2009-2016 for Sønderborg Kommune – Sønderborg Forsyning er området ukloakeret.

Ejendommen forsynes med vand fra boring på Engsletvej 1.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at udvidelsen af det eksisterende anlæg kan ske uden at der opstår konflikt med planforholdene i Sønderborg Kommune.

2.2 Bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mv.

Skovbyggelinje: Afstanden fra Nedervej 16 til nærmeste skovbyggelinje er ca. 900 m i sydvestlig retning.

Strandbeskyttelseslinje: Den nye gyllebeholder ønskes opført indenfor strandbeskyttelseslinjen. Det ønskes endvidere at etablere afskærmende beplantning indenfor strandbeskyttelseslinjen. Der er d. 29. januar 2013 meddelt tilladelse fra Naturstyrelsen til dette.

Sø- og åbeskyttelseslinje: Der er en søbeskyttelseslinje omkring Mjels Sø ca. 600 m øst for Nedervej 16.

Kirkebyggelinje: Nærmeste kirkebyggelinje er omkring Oksbøl kirke, ca. 3 km mod øst.

Fortidsmindebeskyttelseslinje: Nærmeste fortidsminde med beskyttelseslinje er en høj beliggende ca. 2 km sydøst for Nedervej 16.

Kystnærhedszonen: Nedervej 16 er beliggende indenfor kystnærhedszonen.

Fredede områder: Nærmeste fredede område er Bøgebjerg nord for Mjels Sø. Bøgebjerg er et naturvidenskabeligt interesseområde for geologi, botanik og ornitologi.

Miljømyndighedens vurdering

Husdyrbrugets projekterede bygninger og anlæg ligger udenfor fredninger, sø-, å- og fortidsmindebeskyttelseslinjer. Anlægget ligger også udenfor skov- og kirkebyggelinjer.

Den nye gyllebeholder ønskes opført indenfor strandbeskyttelseslinjen ligesom afskærmende beplantning vil komme til at ligge delvist indenfor strandbeskyttelseslinjen.

Naturstyrelsen har den 29. januar 2013 givet tilladelse til opførelse af gyllebeholder på 3.000 m³ samt til etablering af afskærmende beplantning indenfor strandbeskyttelseslinjen på ejendommen Nedervej 16, 6430 Nordborg. Se den fulde tilladelse i bilag 12.

Sønderborg Kommune har ikke yderligere bemærkninger til placering af gyllebeholder og afskærmende beplantning, da der er opnået tilladelse fra Naturstyrelsen. Der stilles dog vilkår om, at beplantningsplanen skal godkendes af Sønderborg Kommune, inden afskærmende beplantning etableres, og at den nye gyllebeholder skal placeres som angivet i ansøgningen.

Sønderborg Kommune vurderer, at alle øvrige bygge- og beskyttelseslinjer er overholdt.

2.3 Placering i landskabet

Den nye gyllebeholder opføres i tilknytning til det eksisterende anlæg. Da anlægget ligger samlet, kommer udvidelsen ikke til at fremstå som et markant nybyggeri i landskabet. Se bilag 1.1.

Offentlighedens adgang til landskabet vil ikke blive ændret.

Landskabelige værdier i området

Ejendommen ligger indenfor områder der er udlagt til særligt værdifuldt landbrugsområde, værdifuldt kystlandskab samt uforstyrrede landskaber.

I landskabsbeskrivelse af Sønderjyllands Østkyst står der, at landbrugslandskabet generelt er sårbart overfor etablering af nye store landbrugsbygninger, der bliver meget synlige i det kuperede landskab. Bygningernes arkitektoniske kvaliteter og vedligeholdelse af hegn og lunde bliver således afgørende for kvaliteten af det fremtidige landbrugslandskab.

Kulturhistoriske værdier i området

Der er beskyttede sten- og jorddiger på eller langs flere af udbringningsarealerne. Digerne er beskyttet efter Museumslovens § 29a, og må ikke ændres, beskadiges eller sløjfes uden dispensation fra Sønderborg Kommune.

Ingen af de nuværende eller ansøgte bygninger og anlæg ligger inden for værdifulde kulturmiljøer.

Naturforholdene er beskrevet i afsnit 5.1 og 7.

Rekreative værdier i området

Nedervej 16 ligger uden for rekreative interesseområder. Nærmeste rekreative interesseområde er et rekreativt område ved Mjels Vig.

Geologiske interesser i området

Nedervej 16 og tilhørende udbringningsarealer ligger uden for områder med geologisk interesse.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at det samlede bygningsanlæg vil fremstå som en driftsmæssig enhed. Det vurderes tillige, at de nye driftsbygninger ikke ændrer væsentligt på oplevelsen af landskabet, idet den nye gyllebeholder placeres i tilknytning til eksisterende bebyggelse, således at ejendommen fremtræder som en samlet enhed i landskabet.

Det kræver miljøministerens tilladelse, for så vidt angår den nye gylleholders beliggenhed og ydre udformning, da denne ønskes opført indenfor strandbeskyttelseslinjen.

Der er opnået tilladelse til opførelse af gyllebeholder inden for strandbeskyttelseslinjen fra Naturstyrelsen. I denne tilladelse er der stillet vilkår til, at gyllebeholderen skal opføres i ik-

ke-reflekterende materialer, svarende til den eksisterende beholder dvs. i lysegrå betonelementer. Desuden er der stillet vilkår om, at der senest et år efter færdiggørelsen af byggeriet etableres og opretholdes en afskærmende beplantning af egnstypiske arter af løvfældende buske og træer rundt om gyllebeholderen og de eksisterende bygninger. Placeringen af den planlagte beplantning ses på figur 1. Vilkårene fra tilladelsen er overført til denne godkendelse.

I denne godkendelse stilles der desuden vilkår om, at beplantningsplanen skal godkendes af Sønderborg Kommune, inden den afskærmende beplantning etableres, og at den nye gyllebeholder skal placeres som angivet i ansøgningen, jf. afsnit 2.3. Der stilles desuden vilkår om, at den afskærmende beplantning skal vedligeholdes.

Det vurderes samlet, at udvidelsen og de deraf følgende ændringer i området ikke vil være i strid med hensynet til de landskabelige interesser.

3 Husdyrhold, staldanlæg og drift

3.1 Bygninger

Ejendommens bebyggede erhvervsareal er på ansøgningstidspunktet ifølge BBR opgjort til 3.240 m², excl. siloer og gyllebeholder.

Figur 1 viser en tegning over den samlede virksomhed. Tegningen findes også i bilag 1 i en større udgave.

Figur 1. Situationsplan

Oplysninger om bygningernes grundplan, bygningshøjde, bygningsmaterialer og farver, bebyggelsens fremtidige anvendelse m.v. fremgår af tabel 2.

Tabel 2. Bygninger

Nr.	Bygning	Grund-plan	Bygnings-højde	Bygningsmaterialer /farver	Anvendelse
ST-91777 (1.1.1)	Stald	1.624 m ²	5,5 m	Elementer med granit på ydersiden	Slagtesvin
ST-91778 (1.1.2)	Stald	772 m ²	5,5 m	Elementer med granit på ydersiden	Slagtesvin
Lade	Lade	844 m ²	7 m	Metalplader	Maskinhus
LA-60826 (1.1.3)	Gyllebeholder	Diameter: ca. 30 m	ca. 3 m over terræn	Lysegrå betonelementer	Gylle
LA-60826 (1.1.4)	Gyllebeholder, ny	Diameter: ca. 30 m	ca. 3 m over terræn	Lysegrå betonelementer	Gylle
Silo	Silo, 1.380 m ³	Diameter: 11,48 m	15,68	Stålsilo	Foder
Silo	Silo, 694 m ³	Diameter: 8,6 m	14,85	Stålsilo	Foder
Silo	Silo, 647 m ³	Diameter: 7,73 m	14,84	Stålsilo	Foder
Silo	Silo, 100 m ³	Diameter: 3,75 m	13,5 m	Gul/hvid glasfiber	Korn/tilskudsfoder

Ansøger har yderligere en ejendom, der ligger på Spangsmosevej 32. Der er intet dyrehold på denne ejendom.

Udvidelsen på Nedervej 16 sker i eksisterende bygninger. Der opføres desuden en ny gyllebeholder.

Miljømyndighedens vurdering

Der er givet tilladelse til opførelse af gyllebeholderen fra Naturstyrelsen d. 29. januar 2013. Der er i denne tilladelse stillet vilkår til, at gyllebeholderen maksimalt må rumme 3.000 m³ og at gyllebeholderen maksimalt på have en diameter på 30 m og maksimalt på opføres 3 m over jordoverfladen. Vilkårene er overført til denne godkendelse.

Ansøger skal desuden indhente byggetilladelse til gyllebeholderen hos Sønderborg Kommune, inden denne opføres.

3.2 Husdyrhold

Landbruget drives som et konventionelt landbrug.

Dyreholdet i nudrift udgør en årlig produktion på 8.896 slagtesvin 30-100 kg, svarende til i alt 222,04 dyreenheder.

Staldsystemer, antallet af stipladser og producerede dyr/dyreenheder i de enkelte stalde fremgår af tabel 3.

Tabel 3. Dyreholdets størrelse

Stald-afsnit nr.	Dyrehold og staldtype for ansøgt drift	Vægt-/aldersgrænser	Antal producerede dyr pr. år	Stipladser	DE
ST-91777 (1.1.1)	Slagtesvin, drænet gulv + spalter (33/67)	30 – 107 kg	6.550	1.613	184,60

ST-91778	Slagtesvin, drænet gulv + spalter (33/67)	30 – 107 kg	2.890	710	81,45
(1.1.2)	Slagtesvin, dybstrøelse	30 – 107 kg	10	3	0,28
	Dyreenheder i alt				266,33

Miljømyndighedens vurdering

Det maksimale antal DE på 266,3 må ikke overskrides. Der kan dog være situationer (eks. sygdom i besætning, slagteristrejker m.m.), hvor dyreholdet vil være afvigende fra det godkendte. I sådanne situationer skal landmanden kunne dokumentere de særlige omstændigheder overfor tilsynsmyndigheden. Det er op til tilsynsmyndigheden at vurdere, om afvigelser i dyreholdet skyldes overproduktion eller naturlig variation/udsving.

For at kunne kontrollere om godkendelsens vilkår om maksimalt dyrehold overholdes - med hensyn til antal, vægt og sammensætning af dyr – stilles der vilkår om, at der skal føres en driftsjournal.

3.3 Staldindretning

Tabel 4 viser en oversigt over staldenes indretning og antal stipladser.

Tabel 4. Oversigt over bygnings anvendelse, antal stipladser, udmugningssystem og gulvtype.

Stald nr.	Anvendelse	Dyretype	Nudrift stipladser	Ansøgt stipladser	Udmugningssystem	Indretning og gulvtype
91777 (1.1.1)	Eksisterende slagtesvinestald	Slagtesvin 30-107 kg	1.700	1.613	Gyllekanaler	Drænet gulv + spalter
91778 (1.1.2)	Eksisterende slagtesvinestald	Slagtesvin, 30-107 kg	750	710	Gyllekanaler	Drænet gulv + spalter
		Slagtesvin, 30-107 kg	3	3	Dybstrøelse	Dybstrøelse

BAT for staldsystem

Med hensyn til BAT og staldsystemer er der flere forskellige definitioner på, hvad BAT er. Dels er der referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF), dels er der teknologibladene, og dels er der www.husdyrgodkendelse.dk's beregninger.

Af BREF-dokumentet fremgår det, at følgende staldsystemer er BAT:

Staldsystemer for grise, slagtesvinestalden

- et fuldspaltet gulv med vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle, eller
- et delvist spaltet gulv med reducerede gødningskanaler, med hældende vægge og et vakuumsystem, eller
- et delvist spaltet gulv med et centralkonvekst fast gulv eller et hældende fast gulv foran stien, en gødningsrende med hældende sidevægge og en hældende gødningsbeholder.

Ifølge Dansk Svineproduktion har staldtyper med gyllekanaler med skrå vægge og skrånende gødningsskakter samt stier med et centralt konvekst massivt gulv ikke fundet udbredelse i Danmark.

Der findes p.t. 8 teknologiblade for slagtesvineproduktion:

- Køling af gyllen i svinestalde (2. udgave, revideret 26.01.2011)
- Fast overdækning af gyllebeholder (1. udgave, oprettet 11.11.2010)
- Råprotein i slagtesvinefoder (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Fosfor i slagtesvinefoder (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Svovlsyrebehandling af gylle (i slagtesvinestalde) (2. udgave, revideret 20.12.2010)
- Kemisk luftrensning med syre, slagtesvin (3. udgave, revideret 23.05.2011)
- Biologisk luftrensning, Dyretype: Slagtesvin (1. udgave revideret 23.05.2011)
- Delvist fast gulv, slagtesvin (3. udgave revideret 29.03.2011)

Det vurderes, at BAT-byggeblad ”Luftvasker med syre, rensning af 60 % afgangsluft” (106.04-58) er uaktuelt efter udgivelsen af BAT-blad ”Luftvasker med syre”.

Stald ST-91777 (1.1.1.): Stalden er bygget i 2003. Stalden er en eksisterende slagtesvinestald med drænet gulv + spalter. Det er forventet, at den skal gennemgribende reoveres i ca. 2020.

Stald ST-91778 (1.1.2.): Stalden er bygget i 1993. Stalden er en eksisterende slagtesvinestald med drænet gulv + spalter og nogle enkelte stier med dybstrøelse, som anvendes som syge-/aflastningsstier. Det er forventet, at denne stald skal gennemgribende reoveres i ca. 2020.

Beregning af ammoniakemissionsniveauet jf. de nye ”Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)” for slagtesvin viser, at ammoniakemissionsniveauet maksimalt må være 3.846,08 kg, se bilag 2. Den faktiske ammoniakemission er på 3.839,69 kg N.

Da alle staldafsnit i ansøgt drift lever op til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier for eksisterende stalde, skal der ikke redegøres for fravalg af BAT.

Redegørelse for reovering af staldanlægget:

De eksisterende bygninger forventes at kunne drives videre til den første revurdering uden større reoveringer. Når staldene skal reoveres, vil der blive taget højde for, hvilke muligheder der er for at leve op til det, som på det tidspunkt er BAT for staldsystemer.

Ud over BREF-dokumentet og BAT-byggebladene er der www.husdyrgodkendelse.dk's beregninger. Med de angivne tilpasninger kommer systemet til den konklusion, at ammoniakreduktionskravet er mere end overholdt. Ammoniakreduktionskravet er politisk vedtaget og indarbejdet i www.husdyrgodkendelse.dk.

På baggrund heraf, må vi antage, at de eksisterende stalde kan drives videre med de ansøgte ændringer, og at de nye slagtesvinestalde kan etableres som ansøgt.

Miljømyndighedens vurdering

Miljøstyrelsen har udsendt ”Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT) for husdyrbrug med konventionel produktion af slagtesvin (gyllebaserede systemer)” og ”Fastlæggelse af BAT-emissionsgrænseværdier for konventionel produktion af svin og malkekvæg udenfor gyllesystemer”.

Sønderborg Kommune har beregnet emissionsgrænseværdien for det ansøgte projekt ud fra vejledningerne. Emissionsgrænseværdien er baseret på, at ansøgningen kun omfatter eksiste-

rende staldafsnit. Der er regnet med 9.440 producerede slagtesvin i staldsystem med drænet gulv + spalter og 10 producerede slagtesvin i dybstrøelse, se bilag 2.

Beregningen viser, at det ansøgte projekt må have en samlet emissionsgrænseværdi på 3.846,08 kg N per år. Da projektet har en ammoniakemission på 3.839,69 kg NH₃-N / år lever det op til BAT. Se nedenstående tabel:

	Ammoniakemission,
Emissionsgrænseværdier beregnet ud fra Miljøstyrelsens vejledning	3.846,08 kg
Beregnet emission i www.husdyrgodkendelse.dk	3.839,69 kg
Emissionsgrænseniveauet er overholdt med:	6,39 kg

Ansøger har anvendt foderkorrektio n for at leve op til BAT. Der stilles vilkår til dette i godkendelsens afsnit om foder.

Sønderborg Kommune vurderer således, at ansøger har redegjort for Bedste Tilgængelige Staldteknologi, og at projektet lever op til BAT.

Der stilles vilkår om, at hvis denne godkendelse ikke udnyttes fuldt ud, så skal det til enhver tid kunne dokumenteres, at de vejledende emissionsgrænseværdier er overholdt, for den del af produktionen som er etableret.

Sønderborg Kommune vurderer på baggrund af ovenstående at projektet lever op til BAT, og at projektet kan realiseres i de ønskede staldbygninger med den ansøgte indretning, og at ansøger i fornødent omfang har redegjort for implementering af BAT i forhold til staldindretning. Læs mere i afsnit 8.

3.4 Ventilation

Oplysninger om ventilationsanlæg fremgår af tabel 5. Ventilationens placering fremgår af bilag 1.2.

Tabel 5. Ventilationsanlæg

Staldafsnit nr.	Ventilationstype	Maksimal ventilation i m ³ /t	Antal afkast (udsugninger)	Afkasthøjde
91777 (1.1.1)	Undertryk, diffus	5 sektioner 44.700 pr. sektion	5 sektioner med hver 3 afkast	7,5 m
91778 (1.1.2)	Undertryk, vægventiler	92.500	7	7,5 m

For begge stalde er driftstimer pr. år for ventilationsanlæg i ansøgningen oplyst til 8.750 timer og driftseffekten er oplyst til 100 %.

BAT for ventilation

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion er følgende BAT for mekanisk ventilerede stalde:

- optimering af udformningen af ventilationssystemet i hver stald for at tilvejebringe god temperaturkontrol samt opnå minimumsventilation om vinteren.
- undgåelse af modstand i ventilationssystemer gennem hyppigt eftersyn og rengøring af luftkanaler og fans

Ansøger oplyser følgende

I begge staldene er der installeret undertryksventilation. I stald 1.1.2 er der vægventiler og i stald 1.1. er der diffust indtag gennem loftplader. Al ventilation er styret af et temperaturregulerende styringssystem, som sikrer, at ventilationen kører optimalt.

Ventilationssystemet rengøres samtidig med staldafsnittene, ca. 4 gange årligt.

Ventilationsanlægget efterses og justeres ugentligt.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at ventilationssystemet ikke giver anledning til gener for de omkringboende.

For at sikre at ventilationen til enhver tid fungerer optimalt, herunder har det lavest mulige energiforbrug stilles der vilkår om, at der skal føres en driftsjournal for ventilationsanlægget.

Der stilles også vilkår om at ventilationsanlæg skal rengøres minimum en gang årligt. Datoer for rengøring og service skal noteres i journalen, som skal opbevares i 5 år og forevise miljømyndigheden på forlangende.

Sønderborg Kommune vurderer, at ventilation lever op til BAT, da der foretages eftersyn og rengøring af ventilatorer, og da der er temperaturstyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation.

3.5 Fodring

Foder opbevares i fodersiloer, som er placeret vest for maskinhuset. Se bilag 1.

Ansøger vurderer, at der ingen støvgener eller støjgener er for naboer i forbindelse med håndteringen af foderet.

Der er på ansøgningstidspunktet ikke pålagt ejendommen restriktioner i forhold til fodring.

BAT for foder

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion er følgende BAT:

- Med hensyn til fosfor, er det basis for BAT at fodre svin med successivt foder (fasefodring) med lavere samlet fosforindhold. I dette foder skal der bruges højtfordøjelige uorganiske foderfosfater og/eller fytase med henblik på at garantere et tilstrækkeligt indhold af fordøjeligt fosfor.
- Indhold af råprotein i foder i overensstemmelse med tabel 6.

Tabel 6. Vejledende niveauer for råprotein i BAT-foder til svin

Art	Faser	Indhold af råprotein (% i foder) ¹⁾	Samlet fosforindhold (% i foder) ²⁾
Slagtesvin	25-50 kg	15 – 17	0,45 – 0,55
	50-110 kg	14 – 15	0,38 – 0,49

1) Med tilstrækkeligt afvejet og optimal tilførsel af aminosyrer

2) Med tilstrækkeligt fordøjeligt fosfor med brug af f.eks. højtfordøjelige uorganiske foderfosfater og/eller fytase

For at leve op til Miljøstyrelsens Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) for husdyrbrug med konventionelt hold af slagtesvin (gyllebaserede staldsystemer), har ansøger valgt at foderkorrigere.

BAT for fosfor:

I forhold til de nye "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)" for slagtesvin, er det Miljøstyrelsens udmelding, at emissionsgrænseværdien for fosfor fra slagtesvinegylle er maks. 20,5 kg P/DE ab lager (også angivet som maks. 28,7 kg P/ha). www.husdyrgodkendelse.dk kommer frem til, at der er gennemsnitligt 18,47 kg P/DE ab lager for det ansøgte projekt. Ansøgningen lever derfor ifølge ansøger op til BAT for fosfor. BAT-niveauet for produktionen er således 266,33 DE x 20,5 kg P/DE, i alt 5.459,77 kg P. Pr. slagtesvin svarer det til: 5.459,77 kg P/9.450 slagtesvin = 0,577 kg P pr. slagtesvin.

I ansøgt drift er der indtastet, at der anvendes et foder med et råproteinindhold på 143,7 g råprotein/FE og et standardfosforindhold på 4,3 g fosfor/FE.

Vilkårene for foder til slagtesvinene bør derfor blive, at hhv. kg N og P ab dyr pr. slagtesvin maksimalt må være:

N:

$$(((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{g råprotein pr. FEsv}/6250) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0296 \text{ kg N pr. kg tilvækst})) = 2,766 \text{ kg N}$$

$$(((107 \text{ kg} - 30 \text{ kg}) \times 2,85 \text{ FEsv pr. kg tilvækst} \times 143,7 \text{ g råprotein pr. FEsv}/6250) - ((107 \text{ kg} - 30 \text{ kg}) \times 0,0296 \text{ kg N pr. kg tilvækst})) = 2,766 \text{ kg N}$$

P:

$$(((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{g fosfor/FEsv}/1.000) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0055 \text{ kg P/kg tilvækst})) = 0,577 \text{ kg P}$$

$$(((107 \text{ kg} - 30 \text{ kg}) \times 2,85 \text{ FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{g fosfor/FEsv}/1.000) - ((107 \text{ kg} - 30 \text{ kg}) \times 0,0055 \text{ kg P/kg tilvækst})) = 0,577 \text{ kg P}$$

Foderplanen udarbejdes i samarbejde med konsulent og med anvendelse af nyeste viden indenfor svinefodring.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at der ikke vil opstå gener for naboer i forbindelse med håndtering og opbevaring af foder. Vurderingen er baseret på, at husdyrbruget er placeret i god afstand fra naboer.

Sønderborg Kommune vurderer, at det er BAT-standard med hensyn til fodring for et projekt af den omhandlede størrelse, når foderet ligger indenfor de vejledende BAT-niveauer og når der anvendes fasefodring. Ansøger har valgt at bruge foderkorrektionsfaktor for at leve op til BAT. Der stilles derfor vilkår til virkemidlet.

For at kunne dokumentere, at det maksimale kg N ab dyr er 2,766 kg N og kg P ab dyr 0,577 kg P, stilles vilkår om, at indlægssedler fra indkøb af foder skal gemmes mindst fem år og forevises miljømyndigheden på forlangende. Derudover skal der foreligge dokumentation for foderforbruget i form af fx e-kontrol. Ind- og afgangsvægt for slagtesvinene skal også kunne dokumenteres enten via e-kontrol eller anden relevant dokumentation.

Der skal årligt laves en opgørelse af det faktiske kg N og P ab dyr i forbindelse med gødningsregnskabet. Denne opgørelse skal være tilgængelig ved tilsyn.

For at leve op til BAT for management stilles der vilkår om, at der skal føres journal over mængden af forbrugt husdyrfoder samt opstået spild.

Sønderborg Kommune vurderer, at ansøger anvender BAT i tilstrækkeligt omfang på foder, når ovennævnte vilkår overholdes.

3.6 Energi- og vandforbrug

I forbindelse med drift af ejendommen og den beskrevne husdyrproduktion før og efter udvidelsen, er der skønnet at være et forbrug af råvarer og hjælpestoffer som angivet nedenfor.

Tabel 7. Forbrug af råvarer og hjælpestoffer

Middel	Før udvidelse mængde pr. år	Efter udvidelse mængde pr. år
El til produktionen	120.000 kWh	120.000 kWh
Fyringsolie	2.500 L	2.500 L
Dieselolie	31.000 L	31.000 L
Vandforbrug, drikkevand i produktionen samt vask af stalde mv.	ca. 5.028 m ³	ca. 5.400 m ³

Elektricitet anvendes primært til ventilation, gyllepumpning samt belysning. Bedriftens årlige elforbrug til gårdens drift forventes at være uændret i ansøgt drift. Det årlige elforbrug er ca. 120.000 kWh.

Forbrug af fyringsolie og dieselolie forventes ligeledes at være uændret i ansøgt drift.

Ejendommen forsynes med vand fra egen boring på Engsletvej 1. Der forbruges ca. 5.000 m³ årligt til drikkevand i produktionen og rengøring af produktionsanlæg mv. før udvidelsen. Efter udvidelsen forventes det årlige forbrug at stige til ca. 5.400 m³.

BAT for energi- og vandforbrug

Det er, ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, BAT at reducere energiforbruget ved at gøre samtlige tiltag herunder:

- anvende lavenergi-belysning
- nye stalde: anvende naturlig ventilation hvor det er muligt, ved at:
  - udforme bygning og stier, korrekt
  - fremme luftstrømmen ved at placere bygninger under hensyntagen til fremherskende vindretninger
- mekanisk ventilerede stalde:
  - optimere udformningen af ventilationssystemet i hver stald for at tilvejebringe god temperaturkontrol samt opnå minimumsventilation om vinteren
  - undgå modstand i ventilationssystemer gennem hyppigt eftersyn og rengøring af luftkanaler og fans

Det er, ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, BAT at reducere vandforbruget ved at gøre samtlige tiltag herunder:

- rengøre stalde og udstyr med højtryksrensere efter hver produktionscyklus eller batch. Spulevand løber typisk ned i gyllesystemet, og det er derfor vigtigt at finde en balance mellem rengøring og brug af så lidt vand som muligt.
- udføre regelmæssig kalibrering af drikkevandsanlægget for at undgå spild
- registrere vandforbrug gennem måling af forbrug

- detekttere og reparere lækager

Ansøger oplyser følgende

Energisparende foranstaltninger

I stald ST-91778 er der undertryksventilation, som er mere strømbesparende end f.eks. ligetryksventilation – ca. 50 % besparelse. Al ventilation er styret af et temperaturreguleret styringssystem, som sikrer, at ventilationen kører optimalt, både med hensyn til temperaturen i staldene, dyrevelfærd og el-forbruget. Om sommeren er behovet for luftudskiftning stort, mens det om vinteren reguleres ned til den ønskede minimumsventilation. Herved kan der spares på udgifterne til opvarmning.

I stald ST-91777 er der etableret diffus ventilation, som også er et undertryksbaseret ventilationssystem.

Efter hvert hold grise vaskes ventilatorerne i staldafsnittene sammen med det øvrige staldinventar. Herved fjernes snavs mv. der kan yde modstand og forøge strømforbruget.

Alle nye lyskilder etableres med lavenergi pærer/lysstofrør.
Alle eksisterende lyskilder skiftes løbende til lavenergi pærer/lysstofrør.

Lyset i staldene er styret af en timer og er tændt mellem kl. 6.00 og kl. 24.00.

Udendørs belysning ved staldbygningerne aktiveres af sensor.

Vandbesparende foranstaltninger

Der er installeret drikkekopper. På denne måde elimineres vandspild, da det spildte vand opsamles i koppen.

Vask af stalden sker med højtryksrensere, hvilket er vandbesparende.

Bedriftens drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnligt med henblik på at undgå spild. Eventuelle lækager identificeres og repareres hurtigst muligt.

Der er løbende kontrol med vandforbruget.

Miljømyndighedens vurdering

Det fremgår af tabel 7, at det årlige elforbrug er på ca. 120.000 kWh i ansøgt drift. I henhold til "Håndbog for svinehold 2007/2008" er elforbruget for en tilsvarende produktion ca. 115.000 kWh. Det forventede forbrug i ansøgt drift er derfor lidt højere end normen.

For at sikre en god udnyttelse af ressourcerne stilles der vilkår om, at hvis elforbruget overstiger over 120.000 kWh årligt, skal ejendommen gennemgås ved et energieftersyn. Energieftersynet er gratis og fås ved henvendelse hos elselskab.

Der stilles vilkår om, at besøgsrapporten fra et eventuelt energieftersyn skal fremsendes miljømyndigheden. Der stilles også vilkår om, at hvis en eventuel besøgsrapport viser energiforbedringer, som via besparelse på el kan tilbagebetales indenfor 2 år, skal disse udføres senest 2 år efter modtagelsen af rapporten.

Det fremgår af tabel 7, at det forventede vandforbrug vil være ca. 5.400 m³ årligt efter udvidelsen. Dette svarer til det gennemsnitlige årlige vandforbrug for en tilsvarende produktion, i henhold til "Håndbog for svinehold 2007/2008".

Sønderborg Kommune vurderer, at energi- og vandforbruget er på et fornuftigt leje i forhold til bedriftens produktion.

For at sikre, at der sker en god udnyttelse af ressourcerne og at eventuelle uregelmæssigheder opdages, stilles der vilkår om, at der skal føres journal over ressourceforbrug (el og vand). Der stilles desuden vilkår om, at der regelmæssigt skal udføres kalibrering af drikkevandsanlægget, og at eventuelle lækager i drikkevandsanlæg straks skal repareres.

Det er Sønderborg Kommunes vurdering at virksomheden lever på til kravene til BAT for energi og vandforbrug, hvis virksomheden i øvrigt drives som beskrevet.

3.7 Spildevand herunder regnvand

Tabel 8 viser producerede restvands- og spildevandsmængder, renseforanstaltninger samt hvortil spildevandet afledes.

Tabel 8. Spildevand

Spildevands-typer	m ³ /år før udvidelse	m ³ /år efter udvidelse	Afledes til	Renseforanstaltning
Rengøringsvand mv. fra stald	ca. 700 m ³	ca. 900 m ³	Gyllebeholder	Ingen
Vand fra vaskeplads	ca. 50 m ³		Gyllebeholder	Ingen
Sanitært spildevand, produktion + stuehus	Ingen	Ingen	-	-
Tagvand	Ikke oplyst	Uændret	Dræn nord for bygninger	Ingen

Traktorer og maskiner vaskes på eksisterende vaskeplads (påfyldningsplads). Sprøjten vaskes i marken.

Afløbsplan fremgår af bilag 1.1. Der etableres ingen nye afløb i forbindelse med udvidelse af dyreholdet.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at kapaciteten i gyllebeholderen er tilstrækkelig til at rumme de angivne mængder rest-/spildevand, herunder regnvand, i ansøgt drift, jf. kapacitetsberegningen, afsnit 4.1.

Der stilles vilkår om, at vask af maskiner og lignende skal foregå på eksisterende vaskeplads/påfyldningsplads med afløb til gyllebeholder. Pladsen skal minimum være to m brede og to m længere, end den største maskine der vaskes på pladsen. Vilkåret stilles for at sikre mod risikoen for forurening med gødningsrester eller lignende.

Med bekendtgørelsen om påfyldning og vask m.v. af sprøjter til udbringning af plantebeskyttelsesmidler er der stillet krav om, at landbrugsbedrifter skal anmelde, at de udbringer gylle indeholdende vand fra vask af sprøjter eller spild fra påfyldning af sprøjter. Hvis det fremover bliver aktuelt at påfylde eller vaske marksprøjte på vaskepladsen, skal dette anmeldes til kommunen, og der skal indhentes tilladelse til at udbringe gyllen på arealerne.

Rengøring af sprøjteudstyr må ikke ske på steder, hvor der er risiko for afløb til overfladevand. Der må ikke tages vand til påfyldning direkte fra boring eller overfladevand.

For at sikre mod forurening ved uheld stilles der vilkår om, at eventuelle bekæmpelsesmidler samt farligt affald skal opbevares i et rum med tæt gulv og uden mulighed for afløb til kloak, dræn eller lignende. Bekæmpelsesmidlerne må kun opbevares i den oprindelige emballage.

Afdeling Vand og Jord, Sønderborg Kommune har vurderet, at det ikke kræver særskilt tilladelse til afledning af tagvand fra driftsbygninger og andet overfladevand til dræn, da der ikke etableres nye bygninger eller pladser som forøger mængden af spildevand.

3.8 Affald

Oplysninger om ejendommens affaldsproduktion fremgår af tabel 9.

Tabel 9. Affald

Affaldstype	Opbevaringssted	Transportør	Modtageanlæg	Årlig mængde	EAK-kode	ISAG-kode
Spildolie	200 L tromle på Spangsmosevej 32	Dansk Olie Genbrug A/S	Dansk Olie Genbrug A/S	ca. 400 L	13.02.08	06.01
Rester af bekæmpelsesmidler	-	-	-	Ingen	20.01.19	05.12
Medicinrester	-	-	-	Ingen	15.01.07	51.00
Spidse og skarpe genstande	I 2 L dunk i forrum	Egentransport	Containerplads	ca. 2 L	20.01.32	05.13
Brændbart affald	Industricontainer	Marius Pedersen	Ukendt	12 x 800 L	Afhænger af indhold	19.00
Beskidt plastik, papirsække og lign.	6 m ³ container i laden	Egentransport	Containerpladsen Vesterlund	0,5 ton	15.01.01/ 15.01.02	50.00/ 52.00

Mængderne forventes at være stort set uændrede før og efter udvidelsen.

Miljømyndighedens vurdering

For at sikre en korrekt affaldshåndtering stilles vilkår til opbevaring, håndtering samt bortskaffelse af rester af bekæmpelsesmidler og farligt affald.

Vilkårene vurderes at være tilstrækkelige til at forhindre gener for omgivelserne og forurening fra affald.

Virksomheden skal desuden være opmærksom på, at alt affald skal opbevares, transporteres og bortskaffes i overensstemmelse med de til enhver tid gældende bestemmelser herom. Der henvises til:

- *Affaldsbekendtgørelsen*
- *Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier Forskrift 1/2011*
- *Regulativ for erhvervsaffald, 2011*
- *Regulativ for husholdningsaffald, 2011*
- *Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr*

Undtaget er dog bestemmelserne i *Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier*, som ikke gælder godkendelsespligtige virksomheder, og dermed ikke for denne ejendom. For at sikre, at der ikke sker forurening på ejendommen i forbindelse med opbevaring og håndte-

ring af farligt affald og kemikalier, stilles der vilkår herom. Vilkårene vil være i overensstemmelse med bestemmelserne i *Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier*.

Reglerne i "Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr" skal efterleves.

I henhold til regulativerne gælder det, at medicinrester (inklusive vaccinerester og brugte kanyler) skal afleveres på apoteket. Tømt emballage kan bortskaffes med dagrenovationen.

Bortskaffelse af ikke-genanvendeligt erhvervsaffald skal følge Sønderborg Kommunes "Regulativ for erhvervsaffald".

Ejer skal sikre sig, at genanvendeligt affald bliver afleveret til et registreret genanvendelses-anlæg.

3.9 Råvarer og hjælpestoffer

Pesticider opbevares aflåst i maskinhus på Nedervej 16.

Olie (bortset fra fyringsolie) opbevares i maskinhuset på Spangsmosevej 32.

Fyringsolie opbevares i typegodkendt tank, jf. tabel 10.

Tabel 10. Tankanlæg

Anvendes til	Størrelse	Fremstillingsår	Tanknr.	Type godk. nr.	Placering
Fyringsolie	1.200 L	2001	082187	51-5323	Udendørs på betonklodser ved nordlig gavl af stald 91778

Miljømyndighedens vurdering

Det er oplyst, at olie (bortset fra fyringsolie) opbevares på Spangsmosevej 32. Der stilles dog vilkår til eventuel opbevaring af olie samt kemikalier på ejendommen, for at sikre mod udslip til omgivelser eller kloaksystem.

Det vurderes at opbevaring af fyringsolie er acceptabel, da olien opbevares i en typegodkendt tank.

3.10 Driftsforstyrrelser eller uheld

Der er i ansøgningen redegjort for mulige driftsforstyrrelser og uheld samt hvordan driftsforstyrrelser og uheld søges minimeret:

Der er risiko for uheld i forbindelse med opbevaring og håndtering af husdyrgødning, farligt affald og brændstof.

Generelt

Medarbejdere er instrueret:

- instruktionsbøger er tilgængelige
- skiltning er i orden
- maskiner og bygninger vedligeholdes
- der generelt holdes ryddeligt

Gylle

For at undgå spild og uheld i forbindelse med tømning af gyllebeholder, anvendes der en gyllevogn med pumpeårn. Ved at placere pumpeårnet på gyllevognen i stedet for på selve beholderen undgås risiko for udslip ved fejl på pumpen. Gyllen udbringes af gyllevogn på 20 tons, hvorpå der er monteret selvsugende fjernstyret pumpe, der kan betjenes fra traktorførerhuset, her vil der være en risiko for spild og overfyldning.

Der er risiko for sprængning eller revnedannelse i gyllebeholderne efter de har fået en vis alder. Gyllebeholder 1 ved stalden er fra 1993 og har gennemgået 10- års beholderkontrol med en anmærkning, som er blevet udbedret.

For at minimere risiko for uheld, er der kun tilsluttet strøm til gyllepumpen når den er i brug. Overløb kan kun forekomme, hvis den ansvarlige glemmer at holde øje.

Olie

Ved påfyldning af fyringsolie er der risiko for spild og overfyldning. Der er minimal risiko for påkørsel af tanken. Der opbevares ikke spildolie på ejendommen.

Marksprøjtning

- kemikalier opbevares og bruges korrekt
- sprøjteføreren er uddannet
- afstande til vandløb overholdes
- der ikke sker tilbageløb ved påfyldning af sprøjte

Der er udarbejdet en beredskabsplan. Se bilag 11. Beredskabsplanen indeholder relevante telefonnumre, kortbilag med stophaner, hovedafbrydere, slukningsmateriel, udløb til markdræn mv. samt instrukser vedrørende:

- Brand og evakuering
- Overløb af gylle
- Kemikalie og oliespild
- Strømsvigt
- Transport af bekæmpelsesmidler

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at der kan være en vis risiko for driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering og transport af gylle, samt håndtering af olie og bekæmpelsesmidler. Det er derfor vigtigt, at beredskabet straks tilkaldes ved uheld, der medfører forurening, og at miljømyndigheden orienteres efterfølgende. Det er dog stadig virksomhedens pligt at forebygge og afværge driftsforstyrrelser og uheld – ligesom det er virksomhedens pligt at genoprette den hidtidige tilstand (jf. miljøbeskyttelseslovens § 71).

Sønderborg Kommune vurderer, at den foreliggende beredskabsplan i tilstrækkeligt omfang forholder sig til ovenstående kritiske situationer.

Der stilles vilkår om, at beredskabsplanen til enhver tid skal være tilgængelig og synlig for ejendommens ansatte samt andre, der arbejder på bedriften. Der stilles desuden vilkår om, at beredskabsplanen til enhver tid skal foreligge i en opdateret udgave og på de sprog, der er relevante i forhold til ejendommens ansatte mv.

Danmarks Naturfredningsforening har i klage over den første meddelte godkendelse ønsket, at der bliver stillet vilkår om en vold omkring den nye gyllebeholder, så et eventuelt udslip fra beholderen ikke kan ende i Mjels Vig.

Efterfølgende er der med Bekendtgørelse nr. 100 af 9. februar 2011 sket tilføjelser til Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage mv. om etablering af beholderbarrierer, terrænændringer og beholderalarmer.

Denne bekendtgørelse har til formål at sikre forurening af overfladevand med gylle.

I bekendtgørelsen fremgår det, at der skal etableres en barriere, hvis en beholder ligger i risikoområde og ligger under 100 m fra åbne vandløb og søer.

I bekendtgørelsen defineres risikoområder, som områder, hvor terrænet skræner med mere end en gennemsnitlig hældning på 6 grader fra beholder mod vandløb eller sø på mere end 100 m².

Den nye gyllebeholder på Nedervej 16 kommer til at ligge ca. 200 m syd for Mjels Vig, og den gennemsnitlige terrænhældning er under 6 grader. Der er derfor jf. bekendtgørelsen ikke krav om beholderbarriere på beholderen. Desuden fremgår det af Miljøstyrelsens vejledning til kravene i § 15 a i husdyrgødningsbekendtgørelsen om etablering af beholderbarrierer, terrænændringer og beholderalarmer, at områder med en gennemsnitlig hældning på mere end 6 grader beliggende mindre end 100 m til havet **ikke** betragtes som værende et risikoområde i forhold til havmiljøet.

Sønderborg Kommune vurderer derfor, at der ikke er grundlag for at kræve yderligere foranstaltninger til sikring mod gylleudslip fra den nye gyllebeholder på Nedervej 16.

4 Gødningsproduktion og – håndtering

4.1 Gødningstyper og mængder

I tabel 11 gives en oversigt over de forskellige typer husdyrgødning m.v. der produceres og modtages i den ansøgte produktion.

Tabel 11. Gødningsproduktion

Gødningstype	Kg kvælstof	Kg fosfor	DE
Gylle	22.246,55	4.914,41	266,04
Dybstrøelse	18,98	5,61	0,28
Modtaget husdyrgødning	5.950,00	1.785,00	59,00
I alt til rådighed	28.215,53	6.705,02	325,32

Der kan modtages op til 59 DE fra en anden ejendom.

Tabel 12 viser en oversigt over gødningsopbevaringsanlæg på ejendommen.

Tabel 12. Gødningsopbevaringsanlæg

Anlæg	Kapacitet i m ³	Opførelsesår	Overdækning	Beholderkontrol	% før	% efter
Gyllebeholder (bygning 60826)	3.000	1993	Naturligt flydelag	2003	63	50

Ny gyllebeholder (bygning 60827)	3.000	-	Naturligt flydelag	-	0	50
Gyllebeholder Spangsmosevej 32	1.800	1986	Naturligt flydelag	2008	27	0
Eksisterende kanaler og fortank	1.200	-	-	-	-	-
I alt	6.000/9.000				100	100

Der er indsendt en kapacitetsberegning i forbindelse med ansøgningen.

De producerede gødningsmængder, inklusiv rengøringsvand, drikkevandsspild og regnvand, jf. tabel 8 i afsnit 3.7, som ledes til gyllebeholder, fremgår af tabel 13.

Tabel 13. Producerede gødningsmængder mv.

Dyr	Gylle/vandmængde pr. år
Slagtesvin	4.937 m ³ *
Vand fra vaskeplads	150 m ³
I alt	5.087 m ³

* Drikkevandsspild og rengøringsvand er inkluderet i normtal.

Den beregnede gødningsmængde (inklusive rengøringsvand, drikkevandsspild og regnvand) er i alt 5.087 m³ pr. år. Den samlede opbevaringskapacitet til flydende husdyrgødning er 6.000 m³, når gyllebeholder på Spangsmosevej 32 medregnes. Der er således en opbevaringskapacitet på lidt over 14 måneder, selvom den nye gyllebeholder ikke opføres. Hvis gyllebeholderen på Spangsmosevej 32 ikke medregnes er opbevaringskapaciteten ca. 10 måneder på Nedervej 16.

Hvis den nye gyllebeholder opføres og gyllebeholderen på Spangsmosevej 32 ikke længere anvendes vil opbevaringskapaciteten være ca. 17 måneder.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet på ejendommen til de producerede gødningsmængder. Der stilles derfor ikke vilkår.

BAT for gødningsopbevaring

Af BREF-dokumentet for intensiv fjerkræ- og svineproduktion fremgår følgende:

BAT vedrørende lagring af svinegylle i en beton- eller stålbeholder omfatter alle følgende punkter:

- en stabil beholder der kan modstå mekaniske, termiske samt kemiske påvirkninger
- beholderens bund og vægge er tætte og beskyttede mod tæring
- lageret tømmes regelmæssigt af hensyn til eftersyn og vedligeholdelse, fortrinsvis hvert år
- dobbelte ventiler bruges til alle ventiludgange fra lageret
- gyllen omrøres kun lige før tømning af beholderen ved f.eks. tilførsel på marken

Det er BAT at dække gyllebeholderne ved at bruge et af følgende:

- et fast låg, tag eller en teltstruktur, eller
- et flydelag, såsom snittet halm, naturlig udtørringsskorpe, lærred, folie, tørv, ekspanderet ler (LECA) eller ekspanderet polystyren (EPS).

Ansøger oplyser følgende

De eksisterende gyllebeholdere på Nedervej 16 og Spangsmosevej 32 er underlagt 10-årsbeholderkontrol og er under dagligt opsyn. Der er ikke etableret fast overdækning på beholderne, da dybstrøelsen fra produktionen kommer i beholderne, og derved er det normalt ikke et problem at etablere et godt flydelag og der er derfor begrænset effekt ved etablering af fast overdækning. Der føres logbog over flydelaget. Den eksisterende gyllebeholder på Spangsmosevej 32 på 1.800 m³, vil løbende blive fyldt op med husdyrgylle fra Nedervej 16. Der er ingen pumper på gyllebeholderne.

Eventuel ny gyllebeholder etableres ved den eksisterende gyllebeholder på Nedervej 16. Den fremtidige gyllebeholder bliver ligeledes tilmeldt 10-årsbeholderkontrol. Der er ikke etableret fast overdækning på beholderen, da dybstrøelse fra produktionen kommer i beholderne, og derved er det normalt ikke et problem at etablere et godt flydelag, og der er derfor begrænset effekt ved etablering af fast overdækning. Der føres logbog over flydelaget. Der etableres ingen pumpe på gyllebeholderen.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes at opbevaring af gylle i godkendte beholdere lever op til BAT, da der er tale om nyere, stabile beholdere, der kontrolleres hvert 10. år. Beholderne er desuden overdækket med naturligt flydelag, som der føres logbog over.

4.2 Fast gødning inkl. dybstrøelse

Der er i stald ST-91778 tre stipladser med dybstrøelse. I ansøgningen er det oplyst, at der produceres gødning i form af dybstrøelse svarende til 0,28 dyreenheder.

Ansøger har oplyst, at dybstrøelsen tilføres gyllebeholder.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at tilførsel af dybstrøelse til gyllebeholder er en tilfredsstillende håndtering af dybstrøelsen.

Der stilles derfor vilkår om, at produceret dybstrøelse skal tilføres gyllebeholder på Nedervej 16. Dybstrøelsen må således ikke lægges i markstak.

4.3 Udbringning af husdyrgødning

Nedervej 16 får hvert år udarbejdet en mark- og gødningsplan af en planteavlskonsulent, hvorved det sikres, at mængden af gødning bliver tilpasset afgrødernes forventede behov samt opfylder lovkravene for maksimal tildeling af næringsstoffer. I planen bliver der taget hensyn til bl.a. jordbundstype, sædskifte, planternes udbytte og kvælstofudnyttelsen.

Alle udbringningsarealer ligger indenfor en radius af 6 km. Udbringning af husdyrgylle sker med gyllevogn og for hovedpartens vedkommende i en afgrænset periode i marts-april måned og i et begrænset omfang i efteråret.

Udbringningen sker efter gældende lovgivning og efter retningslinjerne for godt landmandskab. Det vil sige, at der tages hensyn til vindretning, lokale arrangementer, og så vidt muligt bringes der kun gylle ud mandag til torsdag.

Transport af gylle sker hovedsagligt via interne markveje, se bilag 7, for at minimere generne fra gylletransport efter udvidelsen.

BAT for udbringningsteknik

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er dækket af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugs anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem.

Det er BAT at gøre følgende:

- Minimere emissionerne fra gødning til jord og grundvandet ved at afbalancere mængden af gødning med afgrødens forventede krav.
- Tage hensyn til de pågældende markers karakteristika, når der tilføres gødning på dem; dette gælder i særdeleshed jordbundsforholdene, jordtypen og arealets hældning, klimatiske forhold, nedbør og kunstvanding, jordens anvendelse og dyrkningsmetoder, herunder vekseldrift.
- Ikke tilføre gødning til stejlt hældende marker
- Ikke tilføre gødning på arealer der støder op til vandløb (ved at efterlade et stykke jord ubehandlet)
- Ved gylleudbringning på landbrugsjord er det BAT med dyb nedfældning eller slangeudlægning. Ved slangeudlægning skal gylle indarbejdes inden for 4 timer (krav om indarbejdelse gælder kun for jord, som er let at opdyrke).
- Gødning skal spredes så tæt som muligt før den maksimale afgrødevækst og optagelse af næringsstoffer finder sted.
- Der må ikke tilføres gødning til jorden, når marken er vandmættet, oversvømmet, frosset eller snedækket.
- Spredningen af gødning/gylle skal håndteres således at lugtgener mindskes på steder, hvor det er sandsynligt, at naboer kan berøres, ved navnlig at gøre alt det følgende:
  - gødning spredes i løbet af dagen, hvor det er mindre sandsynligt at folk er hjemme desuden undgås weekender og helligdage.
  - opmærksom på vindretning i forhold til nabohuse.

Ansøger oplyser følgende

Husdyrgødning bliver udbragt i henhold til godt landmandskab og foregår i videst mulige omfang under hensynstagen til naboer/landsbyer, herunder lokale arrangementer, nærliggende naturområder m.m.. I nærheden af landsbyer eller samlet bebyggelse tilstræbes altid, så vidt det vejrmæssigt er muligt, at udbringe gylle på dage, hvor vinden bærer fra husstandene og ud mod marken. Herved søges undgået at evt. lugt bærer ind over husstandene.

Udbringning af gylle foregår stort set kun på hverdage.

Håndtering af gylle, herunder påfyldning af gyllevogn m.v., foregår altid under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.

Husdyrgødningen bliver udbragt med slæbeslanger, og der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, eller frosset areal og der holdes som minimum 2 meters bræmmer på vandløbsnære udbringningsarealer.

Gyllen omrøres kun forud for udkørsel af gylle.

Miljømyndighedens vurdering

I forbindelse med påfyldning af gyllevogn vil der være risiko for spild af gylle. Derfor stilles der vilkår om, at den eksisterende påfyldningsplads med afløb til gyllebeholder skal anvendes ved påfyldning af gylle, så eventuelt spild kan opsamles, medmindre påfyldning af gylle sker med selvlæssende fyldetårn eller tilsvarende metode til at undgå spild.

Der stilles vilkår om, at der efter udbringning af gylle på marken skal sikres, at slæbeslanger mv. er tømte, så der ikke spildes gylle på vejen og at eventuelt spild på vejen skal fjernes.

Hvis udbringning af gylle forestås af andre end ansøger, skal ansøger sikre, at den eller de personer, der forestår udbringningen, informeres om relevante vilkår fra miljøgodkendelsen.

Ansøger har redegjort for bedste tilgængelige udbringningsteknik. Det er Sønderborg Kommunes vurdering, at ansøger lever op til kravene for anvendelse af BAT ved bl.a. at udarbejde gødningsplaner, overholde vilkår til bræmmer og tage hensyn til omkringboende. Der stilles derfor ikke yderligere vilkår til anvendelse af bedste udbringningsteknik.

5 Forurening og gener fra husdyrbruget

5.1 Ammoniak og natur

Fordampningen af ammoniak vil primært ske fra stalde og gyllebeholdere.

I henhold til ansøgningsmaterialet er det generelle krav til reduktion på 30 % af ammoniaktab fra stald og lager opfyldt.

Beregninger, der er foretaget ud fra Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem viser, at fordampningen af ammoniak fra nudriften er 3.621,21 kg kvælstof pr. år og i ansøgt produktion 3.839,69 kg kvælstof pr. år. Projektet medfører således en stigning i ammoniakfordampningen på 218,48 kg kvælstof pr. år.

Beregning af ammoniakemissionsniveauet jf. de nye "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)" for slagtesvin viser, at ammoniakemissionsniveauet maksimalt må være 3.846,08 kg (se bilag 2). Ansøgningen overholder dette.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at kravet om ammoniakreduktion er opfyldt ved at foderkorrigere hos slagtesvinene. Vurderingen er foretaget på baggrund af de tal, som fremgår af ansøgningsskemaet. Vilkår til overholdelse af det generelle ammoniakreduktionskrav og til BAT-niveauet er stillet i de øvrige afsnit.

Ansøgningen er indsendt med et krav om 30 % reduktion af ammoniakemissionen. Ammoniakreduktionskravet er opfyldt.

Beskyttet natur

I de følgende afsnit behandles beskyttet natur opdelt i beskyttet natur ifølge Naturbeskyttelseslovens §3, natur beskyttet i henhold til husdyrgodkendelseslovens § 7, Natura 2000 samt Bilag IV-arter og rødlistearter. Baggrunds niveauet for kvælstofbelastningen ligger i Sønderborg Kommune på 14-20 kg N/år/ha jf. depositionsregninger udført af DMU 2007. Ifølge Conterra er baggrundsdepositionen i det åbne landskab i gennemsnit 16,3 kg N/ha/år mens den er noget højere i skovene, 22,7 kg N/ha/år. For mange naturtyper overskrider depositionsregningen således naturtypernes øvre tålegrænse og derfor bør emission af kvælstofforbindelser generelt begrænses og nedbringes. I området omkring Nedervej 16 er baggrundsbelastningen forholdsvis lav i forhold til gennemsnittet for kommunen. Baggrundsdepositionen i det åbne land i området inden for 1000 meter fra det ansøgte projekt ved Nedervej 16 er 14-16 kg N/ha/år.

Natur beskyttet ifølge Naturbeskyttelseslovens § 3

For at vurdere anlæggets påvirkning af beskyttet natur (ifølge naturbeskyttelseslovens § 3 –

de såkaldte § 3-områder), har Sønderborg Kommune beskyttet naturen i en zone på 1000 meter fra anlægget. Bilag 4 viser en oversigt over naturen inden for 1000 meter fra anlægget.

Naturtyper, som påvirkes af kvælstof fra luften, kan ændre fysisk karakter som følge af ændringer i plantesamfundene. Ofte vil en næringsberigelse resultere i en øget biomasseproduktion. Ved manglende naturpleje er resultatet tilgroning.

Naturtyper omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 er beskyttet mod tilstandsændringer. Beskyttede naturarealer fremgår af kommunens vejledende registrering. Undersøgelser viser, at den vejledende registrering af beskyttet § 3 natur blot omfatter 2/3 af de arealer, som opfylder kriterier for beskyttelse.

Af tabel 14 fremgår beskyttet natur indenfor 1000 meter indenfor husdyrbruget. Bemærk, at arealerne ikke nødvendigvis ejes af ansøger.

Tabel 14: Oversigt over beskyttet natur i 1000 meter zonen.

Naturpunkt	Naturtype	Beskrivelse
382	Sø	Mjels Sø, genskabt under vandmiljøplan II. Vigtig leve- og ynglelokalitet for mange fuglearter, men sandsynligvis af mindre betydning for bilag IV padder.
477	Mose	"Langmose". Større moseområde med skovmose/rødelsump, hvor vandstanden til tider er høj. Ved besigtigelsen var dele af mosen udtørret, men der var stadig flere områder med åbent vandspejl. Der er tidligere registreret løvfrø i mosen og den kan stadig være ynglelokalitet for løvfrøen og andre særligt beskyttede arter, f.eks. stor vandsalamander.
483, 2385	Mose	Mose med gennemgående grøft og vandhul. Vegetationen domineret af græsser og tagrør. Kan være levested for løvfrø og stor vandsalamander.
490	Strandeng	Strandeng/strandsump domineret af tagrør, men også områder med artsrig strandengsvegetation: strand vejbred, rød svingel, harrild, strand trehage, gåsepotentil. Flere steder i strandengen er der søer med åbent vandspejl. Hvis der er oversvømmelser i strandengen af temporær karakter, kan de være ynglelokaliteter for strandtudsen.
492	Eng	Kultureng registreret ved tidligere besigtigelse. Engen var på det tidspunkt ret fugtig og der blev fundet paddeæg.
497	Vandhul	Registreret ved tidligere besigtigelse. Det vurderes, at vandhullet kan være levested for løvfrø og stor vandsalamander.
2380	Strandeng	Strandeng med vegetation domineret af tagrør.
2381	Overdrev	Nyregistrering af overdrev, der grænser op til strandeng. Der er ingen drift af arealet. Overdrevet kan være sporadisk opholdssted for flere særligt beskyttede arter, herunder løvfrø, strandtudse, stor vandsalamander og markfirben.
2382	Overdrev	Nyregistrering af overdrev. Vestvendt skråning, der afgræsses af heste, vegetationen var ved besigtigelsen afbidt, men med forekomst af typiske overdrevsarter. Overdrevet

		kan være sporadisk opholdssted for flere særligt beskyttede arter, herunder løvfrø, strandtudse, stor vandsalamander og markfirben.
2383	Strandeng	Strandeng m. vegetation domineret af tagrør.
2384	Strandeng	Strandrørsump
2386	Vandhul	Vandhul beliggende i have op til mark. Vandhullet er under tilgroning. Ejer oplyser, at der ofte er løvfrøer ved vandhullet.

Ved den aktuelle gennemgang af 1000 meter zonen er der registreret 5 nye arealer, der vurderes at være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Inden for bufferzonen findes der i alt op mod 65 ha beskyttet natur, hvoraf en stor del udgøres af den del af Mjels Sø, der ligger inden for 1000 meter fra ejendommen.

I Miljøstyrelsens Vejledning til husdyrgodkendelsesloven er det foreslået, hvorledes vurderingen af ammoniakpåvirkning på naturarealer skal foretages:

"Ved denne vurdering kan det lægges til grund, at en merbelastning på mindre end 1 kg ammoniak pr. hektar pr. år i udgangspunktet ikke udgør et væsentligt merbidrag, og derfor ikke kan medføre en tilstandsændring af et konkret § 3-område. Dette fordi merbelastningen i denne situation er så lav, at det ikke er muligt biologisk at påvise, at det ansøgte dermed har nogen effekt på området."

Ansøgers konsulent har leveret fire beregninger, foretaget via www.husdyrgodkendelse.dk, af kvælstofdeposition til udvalgte lokaliteter. Værdierne fremgår af tabel 15. Af dem ses, at der ikke vil være en kvælstofdeposition, der er større end 1 kg N/ha/år til naturlokaliteterne i området.

Tabel 15: Kvælstofdeposition til udvalgte naturområder

Naturpunkt	Afstand (meter)	I alt (kg N/ha/år)	Merbelastning (kg N/ha/år)
497 (vandhul)	545	0,4	0,0
477 (mose)	720	0,2	0,0
2382 (overdrev)	470	0,1	0,0
2385 (mose)	450	1,0	0,1

I det aktuelle projekt er der en årlig N emission på 3.839,69 kg N pr. år. Det aktuelle projekt medfører en stigning i ammoniakfordampningen på 218,46 kg N pr. år.

Miljømyndighedens vurdering

I den aktuelle ansøgning, er ammoniakemissionen mindre end i de viste beregninger. Derfor antager Sønderborg Kommune, at de viste beregninger i tabel 15 viser højere ammoniakdepositioner end det aktuelle projekt vil medføre. Derfor har Sønderborg Kommune ikke fundet det nødvendigt, at bede om nye beregninger af ammoniakdepositionen i udvalgte naturpunkter.

Da mer-depositionen ifølge beregningerne ikke overstiger 1 kg N/ha/år som følge af udvidelsen, og da der ikke er naturtyper med tålegrænser, som ligger under baggrundsbelastningen i området omkring Nedervej 16, vurderer Sønderborg Kommune, at ammoniakemissionen fra anlægget ikke vil medføre en tilstandsændring af de omkringliggende § 3 områder.

Der stilles derfor ikke særlige vilkår til beskyttelse af § 3 områderne.

§ 7 natur

Kvælstof, der deponeres fra luften, er det begrænsende næringsstof for mange sårbare økosystemer. Der kan forventes væsentlige ændringer i disse økosystemer som følge af ekstra tilførsel af kvælstof. Sønderborg Kommune har besøgt naturen i en zone på 1000 meter fra anlægget. Ved den aktuelle gennemgang af 1000 meter zonen blev der ikke registreret nye naturarealer omfattet af bestemmelserne om bufferzone i § 7 i lov om miljøgodkendelse.

Kategori 1

Denne kategori omfatter visse ammoniakfølsomme naturtyper, som ligger inden for internationale beskyttelsesområder. Der er ingen kategori 1 natur inden for 1000 meter til anlægget.

Kategori 2

Ved gennemgangen af nærområdet til Nedervej 16 blev der ikke registreret naturarealer, der hører under kategori 2.

Kategori 3

Moser: I en afstand af ca. 700 meter fra Nedervej 16 ligger en større beskyttet mose/ellesump (lokalitet 477). Beregningen af kvælstofdeposition til mosen viser, at den samlede deposition vil være 0,2 kg N/ha/år og merdepositionen vil være 0,0 kg N/ha/år jf. tabel 15. Der er derfor ikke baggrund for at stille krav om at en reduktion af kvælstofbelastningen.

Ca. 440 meter øst for Nedervej 16 ligger endnu en mose (lokalitet 2385). Mosen er domineret af græsser og tagrør. Beregningen af kvælstofdeposition til mosen viser, at totaldepositionen til mosen vil være 1 kg N/ha/år, mens merdepositionen vil være 0,1 kg N/ha/år.

Overdrev: Ved gennemgangen af nærområdet til Nedervej 16 er der registreret to arealer, der vurderes at være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 som overdrev (lokalitet 2382 og 2381). Beregning af kvælstofdeposition til overdrevet ved lokalitet 2382 viser, at merdepositionen vil være 0,0 kg N/ha/år jf. tabel 15.

Skove: Inden for 1000 meter fra Nedervej 16 findes to arealer, der er pålagt fredskovspligt. Den ene af de to skove fremgår af Miljøstyrelsens vejledende udpegning af potentielt ammoniakfølsomme skove. Begge steder er der tale om skove, der er vokset frem på stejle kystskrænter og vurderes derfor at være gamle.

Der er ikke foretaget beregninger af ammoniakdepositionen til skovene. De øvrige beregninger, der alle er til lokaliteter, der ligger tættere på ejendommen end skovene, viser merdepositioner, der er langt under 1 kg N/ha/år. Den ene af skovene ligger i samme retning som beregningspunkt 1 (lokalitet 2385), den anden skov ligger i retning mellem beregningspunkterne 1 og 4. Eftersom depositionen er aftagende med afstanden til kilden, vil en beregning af depositioner til skovene vise, at merdepositionerne er 0.

Miljømyndighedens vurdering

Da depositions-beregningerne viser, at merbelastningen af § 7 natur vil være under 1 kg N/ha/år, vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke er § 7 natur, som vil blive påvirket af deposition af ammoniak fra anlægget.

Natura 2000

Det nærmeste terrestriske Natura 2000 områder til det ansøgte projekt på Nedervej 16 er Habitatområde H 83 Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov som ligger ca. 10 km mod.

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov:

- Kransnålalge-sø

- Næringsrig sø
- Nedbrudt højmose
- Hængesæk
- Kildevæld
- Riggær
- Bøg på mor med kristtorn
- Bøg på muld
- Ege-blandskov
- Skovbevokset tørvemose
- Elle- og askeskov
- Stor Vandsalamander

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov:

- Hvepsevåge
- Rørhøg
- Isfugl

Ifølge Natura 2000 plan 2010-2015 for Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode skov er truslerne:

- Arealreduktion/fragmentering mod områdets rigkær
- Næringsstofbelastning – alle kortlagte naturtyper er negativt påvirket af luftbåret kvælstof. Den nedre tålegrænse er overskredet for alle naturtyper og for hængesæk samt skovnaturtyperne er den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning overskredet for hele arealet.
- Tilgroning af næringsrige søer
- Uhensigtsmæssig hydrologi
- Uhensigtsmæssig drift i elle- og askeskov
- Invasive arter som kæmpe-pileurt og japan-pileurt
- Forstyrrelser af besøgene påvirker specielt ynglefuglene på udpegningsgrundlaget.

Miljømyndighedens vurdering

Med henvisning til de store afstande og den eksponentielt aftagende ammoniak deposition – fortynding med afstanden fra kilden - er der ikke foretaget konkrete beregninger af depositionen til habitatområdet. Det vurderes, at projektets bidrag til luftbåren N-belastning i de førnævnte habitatområder ikke har nogen betydning.

Bilag IV- og Rødliste-arter

Bilag IV arter er arter omfattet af Habitatdirektivets bilag IV. I Danmark findes der 36 dyrearter, som henhører under denne kategori, heraf nogle sjældne arter mens nogle er mere almindelige.

Habitatdirektivet forpligtiger medlemslandene til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter, som står på bilag IV. Beskyttelsen af arterne handler blandt andet om at sikre arterne mod at blive efterstræbt (jagt, indsamling, ødelæggelse af æg og yngel). Men medlemslandene skal også sikre, at arternes yngle- og rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges, jf. direktivets artikel 12.

Af faglig rapport fra DMU nr. 635 (håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV) fremgår en oversigt over arters udbredelse i grid på 10 x 10 km fordelt over hele landet.

Af listen og ud fra kommunens egne registreringer fremgår, at følgende arter er registreret i nærområdet til Nedervej 16:

Brunflagermus	(Nyctalus noctula)
Sydflagermus	(Eptesicus serotinus)
Pipistrellflagermus	(Pipistrellus pipistrellus)
Dværgflagermus	(Pipistrellus pygmaeus)
Markfirben	(Lacerta agilis)
Stor Vandsalamander	(Triturus cristatus)
Løgfrø	(Pelobates fuscus)
Løvfrø	(Hyla aborea)
Spidssnudet Frø	(Rana arvalis)
Strandtudse	(Bufo calamita)

Ved naturafdelingens besigtigelse blev der ikke registreret bilag IV arter. Naturafdelingens registrering er ikke udtømmende for arealernes reelle indhold af bilag IV arter, idet besigtigelsen har været fokuseret på identificering af potentielle levesteder og ikke på arter. Naturafdelingens registrering viser, at der er naturarealer og biotoper, som potentielt kan være levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted for bilag IV arter.

Der er i området ved Mjels Mark tidligere registreret stor forekomst af særligt beskyttede padder. Det er et vigtigt område for især løvfrø, men der er også registreret strandtudse og løgfrø, begge arter er sjældent forekommende i Sønderborg Kommune.

Levesteder og ynglelokaliteter

Flagermusarterne anvender gamle, hule træer og bygninger som f.eks. lader som dagskjul og i visse tilfælde også som yngle- og overvintringssted. Fødesøgning finder sted i det åbne land, langs skovbryn, i haver og over vandområder.

Lokalitet 492 er en fersk eng med temporære vandhuller. Lokaliteten vurderes sammen med to vandhuller, lokalitet 495 og 497 at have potentiale som leve- og ynglelokalitet for Bilag IV løvfrø.

Rødlistede dyr og planter

”Rødliste 2007” er en fortegnelse over forsvundne, truede, sårbare og sjældne plante- og dyrearter i Danmark. Formålet med listen er dels at danne grundlag for arbejdet med at opretholde naturens mangfoldighed i Danmark og dels at opfylde internationale forpligtelser i forhold til Biodiversitetskonventionen.

Grøn frø er en af de rødlistede padder, som findes i Sønderborg Kommune.

Ål er optaget på rødlisten i 2009 som kritisk truet (CR).

Pirol er angivet som kritisk truet (CR) og lever i skovområder i Syddanmark.

Kirkeuglen er moderat truet (EN) og lever ofte i lader og staldbygninger.

Kommunen har ikke konkret kendskab til forekomst af rødlistede arter i området.

De tilbageværende landskabselementer så som levende hegn, beskyttede sten- og jorddiger, småskove, mindre moser og vandhuller danner vigtige spredningsveje og levesteder for områdets dyre og planteliv.

Der er flere biologiske interesseområder i nærområdet til Nedervej 16 i forbindelse med Mjels Sø og Mjels Vig samt et område, som starter 360 meter syd for ejendommen og ender ved kysten mod vest. De levende hegn i området omkring Nedervej 16 udgør et netværk af egnede levesteder for vilde planter og dyr. Ejendommen på Nedervej 16 ligger ikke inden for et biologisk interesseområde og det ansøgte projekt giver i øvrigt ikke anledning til, at der fjernes vigtige ledelinjer i landskabet.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at projektet ikke vil påvirke gamle træer eller eksisterende bygninger med mulige dagskjul eller flagermusenes fødesøgningsmuligheder over det åbne land, idet der ikke sker væsentlige ændringer i arealanvendelsen.

Sønderborg Kommune vurderer, at depositionen til lokalitet 492, 495 og 497 vil være meget begrænset, og der stilles således ikke vilkår om bræmmer eller andre kompenserende foranstaltninger.

5.2 Lugt

Ansøger har beregnet lugtemissionen fra husdyrbrugets anlæg på baggrund af det maksimale dyrehold på stald samtidig. Tabel 16 viser resultatet af lugtberegningen. Lugtberegningen er foretaget i www.husdyrgodkendelse.dk. Der er ingen husdyrbrug større end 75 DE indenfor 300 m af ejendommen.

Tabel 16. Lugtgeneafstande samt målte afstande

Område-type	Beregningsmødel	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret geneafstand	Geneafstand nudrift	Vægtet gennemsnitsafstand	Genekriterie overholdt?
Byzone	Ny	689,57	0	0	0	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.
Samlet bebyggelse	Ny	524,34	524,34	524,68	263,23	Genekriterie overholdt. Korrigeret geneafstand kortere end eller lig med geneafstand i nudrift, og vægtet gennemsnitsafstand længere end 50 % af korrigeret geneafstand.
Enkelt bolig	Ny	250,60	0	0	0	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.

Lugtens udbredelse i nærområdet, afhænger bl.a. af antal og typer af husdyr og geografisk placering. Disse faktorer indgår i lugtberegningen.

Der er i www.husdyrgodkendelse.dk beregnet en konsekvensradius på 633 m. Der kan rent undtagelsesvist forekomme registrerbar, men ikke genegivende lugt fra landbruget forekomme uden for konsekvensområdet.

Miljømyndighedens vurdering

Lovens minimumskrav til afstande til nærmeste beboelser indenfor de tre typer er overholdt. Kommunen vurderer derfor, at lugt fra staldene ikke vil give væsentlige gener for naboerne.

I de to gyllebeholdere skal der være det lovpligtige intakte flydelag, der effektivt stopper for lugtafgivelse. Det er derfor kommunens vurdering, at lugt fra gyllebeholderne ikke vil være til gene for naboerne.

Når gyllen skal omrøres og bringes ud, vil der altid være lugtgener. Gyllen omrøres kun forud for udkørsel af gylle. Ansøger har oplyst, at gylle stort set kun køres ud på hverdage. Det er derfor kommunens vurdering, at ansøger tager tilstrækkeligt hensyn til de naboer, der kunne blive mest generet af dette. Der stilles vilkår om, at omrøring af gyllebeholder kun må ske kort tid før udbringning.

5.3 Fluer og skadedyr

Det er i ansøgningen oplyst, at der er opstillet autoriserede kasser med rottegift til bekæmpelse af rotter, mens der sker bekæmpelse af fluer i larvestadiet samt god hygiejne. Dermed sikres omkringboende mod skadedyr fra ejendommen.

Fluer bekæmpes i larvestadiet ved omhyggelig rengøring af staldene og anvendelse af kemikalier.

Der er kontrakt med Mortalin om fire årlige besøg vedr. rottebekæmpelse.

Miljømyndighedens vurdering

I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra skadedyr (rotter, mosegrise m.v.), som skal afhjælpes, samt gener fra fluer, som skal bekæmpes effektivt. Det vurderes, at ejendommens skadedyrsbekæmpelse er tilfredsstillende.

For at sikre, at der til stadighed sker en effektiv skadedyr bekæmpelse, stilles vilkår om, at fluer bekæmpes i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrslaboratorium, og/eller at opbevaring af foder, affald mv. sker på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

Bemærk at retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium opdateres 1 gang årligt.

5.4 Transport

Udviklingen i antallet af forskellige typer transport til og fra ejendommen ses af tabel 17. Tabellen viser det skønnede antal transporter. Det skal bemærkes at antal og kapacitet pr. læs ikke er bindende, med mindre det er angivet som et vilkår.

Tabel 17. Antal transporter før og efter udvidelse

Art	Antal transporter før udvidelse	Antal transporter efter udvidelse
Gylle	220	235
Transport af 107 kgs grise til slagteriet i Blans over Ballebro	38	43
Transport af 30 kgs grise til ejendommen	24	27
Døde dyr	52	52
Indkøbt foder	26	26
<i>I alt</i>	<i>360</i>	<i>383</i>

Der sker en stigning i antallet af transporter på ca. 6 %.

Al transport til og fra ejendommen i forbindelse med transport af husdyrgødning, foder, brændstof, ind- og udlevering af dyr sker ved indkørslen af Nedervej 16. Dette vil forblive uændret efter udvidelsen. Ca. 1/4 af gylletransporterne sker via privat grusvej tilhørende ejendommen, mens de øvrige sker via indkørslen til Nedervej 16.

Transporter til og fra ejendommen vil primært ske i tidsrummet mellem kl. 7.00 og kl. 18.00, dog kan der i høstperioder ske transport i aftentimerne.

Transport af gylle foregår i gyllevogn på 20 ton. Udbringning sker efter principperne for godt landmandsskab, så omkringboende ved ruten ikke bliver generet. Der tages hensyn til vindretning, lokale arrangementer, og så vidt muligt bringes der kun gylle ud mandag til torsdag. Transport af gylle sker hovedsagligt via interne markveje for at minimere generne fra gylletransport efter udvidelsen. Gylletransporterne kan ses på bilag 7.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at kørsel som ovenfor beskrevet ikke vil medføre væsentlige gener for omboende.

Der stilles vilkår om, at gyllevognens åbninger ved transport af gylle på offentlige veje skal være forsynet med låg eller lignende, så spild undgås.

Sønderborg Kommune gør i øvrigt også opmærksom på afgørelse J. nr. MKN-130-00045 af 28. september 2010 fra Miljøklagenævnet. Det fremgår af denne afgørelse, at: "Ved reguleringen af husdyrbrug er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere i landzonen må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug".

Vi gør opmærksom på, at transport af gylle er opfattet af EU's biproduktforordning (1774/2002EF, bilag II, kapitel II, pkt. 1). Som følge heraf skal gylle transporteres i hermetisk lukket ny emballage eller tildækkede lækagesikre containere eller køretøjer. Undtaget fra bestemmelsen er dog transport mellem to steder på samme gård. Bestemmelsen administreres af Fødevarestyrelsen.

For at undgå, at der u hensigtsmæssigt spredes gylle på privat eller offentlig vej eller anden mands jord, tolker Fødevarestyrelsen dette således, at landmanden må transportere gyllen uden at leve op til kravet om hermetisk lukket ny emballage eller tildækkede lækagesikre containere eller køretøjer, hvis han kun transporterer gyllen på sin egen jord. Hvis han under samme CVR-nr. har flere ejendomme, der ligger langt fra hinanden, og det betyder, at transporten skal ske over en længere strækning af privat eller offentlig vej eller anden mands jord, så skal gylle transporteres som anført i bilag II, kapitel II, pkt. 1. Transport af gylle til aftalearealer på 3. mands ejendom er også opfattet af bilag II, kapitel II stk. 1. Kun, hvis der er tale om transport af gylle mellem to naboer, og gyllen kan transporteres direkte fra den ene ejendom til den anden, kan der undtages fra reglen.

Sønderborg Kommune vurderer, at når ovenstående regel efterleves, er det ikke nødvendigt at stille yderligere vilkår til transportformen.

5.5 Støj og vibrationer

Angivelse og placering af støjklender, der kan give væsentlige støjgener for omgivelserne:

Tabel 18. Årlige og daglige driftsperioder under normale forhold

Støjkilde	Driftstid	Placering
Ventilatorer	Døgndrift	På alle staldafsnit
Afhentning og levering af dyr	Kl. 05.00 – 18.00	Ved staldene
Levering af foder	60 min. hver måned	Ved siloerne

Der forventes støj fra ventilationsanlæg, dyr, og kørsel med lastbiler, traktorer m.v. Støjklendernes placering er angivet på bilag 1.3. Til og frakørsel er behandlet i afsnit 5.4.

Støj fra ventilation forventes at være den samme i før og efter situationen.

Der er ikke foretaget særlige tiltag til at minimere støj og vibrationer.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at støj fra ejendommen ikke er eller forventes at blive et problem for de omkringboende. Der er ikke foretaget støjmålinger eller –beregninger. Det skyldes, at anlægget ligger i det åbne land. Sønderborg Kommune vurderer, at da anlægget ligger i landzone må

naboer påregne støjgener i mindre grad fra landbrugsproduktionen. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke er behov for at sætte specifikke støjvilkår til husdyrbruget.

Der fastsættes de generelle støjgrænser for husdyrbruget i overensstemmelse med vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 5 fra 1984. I tilfælde af, at det på et senere tidspunkt findes nødvendigt (fx pga. klager), at virksomheden dokumenterer, at støjvilkårene kan overholdes, stilles der vilkår om, at miljømyndigheden kan forlange en eftervisning af, at de fastsatte støjvilkår kan overholdes.

Sønderborg Kommune vurderer, at der normalt ikke vil være særligt generende vibrationskilder på et traditionelt landbrug. Der fastsættes derfor ingen vilkår om vibrationskilder.

5.6 Støv fra anlæg og maskiner

Der kan forventes støvbidrag fra staldenes ventilationsanlæg, fodringsanlæg og i forbindelse med håndtering af foder, halm, intern transport og kørsel på grusveje.

Ansøger forventer, at der ikke vil være væsentlige støvgener fra ejendommen.

Miljømyndighedens vurdering

Med hensyn til støvgener fra ejendommen forventes det ikke at give væsentlige problemer. Dog henvises der til god landmandspraksis, og at al transport til og fra bedriften skal foregå ved hensynsfuld kørsel for at begrænse støvgener. Alle aktiviteter på bedriften skal planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

Der stilles vilkår om, at stalde, anlæg, udenomsarealer m.v. skal vedligeholdes, så der ikke kan opstå væsentlige støvgener udenfor ejendommens eget areal.

5.7 Lys

Lysforholdene på Nedervej 16 ændrer sig ikke i forholdet til den nuværende drift. Derfor forventer ansøger ikke, at lys fra staldanlægget vil give anledning til gener for naboer og i landskabet.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at forholdene omkring lys ikke vil være til gene for naboer eller forbipasserende. Det er derfor ikke relevant på nuværende tidspunkt at stille vilkår til lys.

6 Beskrivelse og vurdering af arealerne

I forbindelse med vurderingen af projektets mulige indvirkning på miljøet er der vurderet på, om virksomheden overholder harmonikravet og om der er problemstillinger vedrørende planforhold, som gør sig gældende. Der vurderes også på arealanvendelsens påvirkning af grundvandsressourcerne, vandmiljøet og beskyttet natur i forhold til fosfor, nitrat og ammoniak. Beskyttet natur indebærer naturarealer beskyttet af § 7 i Husdyrloven, § 3 i Naturbeskyttelsesloven, Natura 2000 områder og arter, som er omfattet af Habitatdirektivets bilag IV (bilag IV arter) samt andre relevante artsfredninger. Der vurderes også på arealanvendelsens påvirkning af kulturelementer i landskabet, som f.eks. beskyttede jord- og stendiger og fortidsminder og andre aktuelle fredninger.

Ændringer i husdyrbrugets ejede og forpagtede udbringningsarealer skal anmeldes til kommunen og have kommunens accept, før ændringen kan finde sted jf. §§ 15-16 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Anmeldelsen skal ske før planårets begyndelse den 1. au-

gust. Kommunen vurderer om sådanne ændringer af udbringningsarealerne kan ske inden for rammerne af denne godkendelse.

Der modtages ikke slam eller andre affaldsprodukter til udbringning på udspretningsarealet.

Miljømyndighedens vurdering

Der stilles vilkår om, at der ikke må udbringes anden organisk gødning på arealerne som f.eks. slam, da dette er en forudsætning for beregningerne i godkendelsen

6.1 Lokalisering og planmæssige forhold

De planmæssige forhold fremgår af bilag 3.

Ejendommen og hovedparten af de tilhørende arealer ligger vest for Mjels. Der er også arealer ved Broballe samt ved Brandsbøl Skov.

Zonestatus: Alle udspretningsarealerne er beliggende i landzone og uden for lokalplanlagte områder.

Ingen arealer ligger inden for 200 meter til byzone, sommerhusområde eller områder, som ved lokalplan er udlagt til boligformål.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune stiller ingen vilkår til arealerne som vedrører planmæssige forhold. Det vurderes, at de generelle regler er tilstrækkelige.

6.2 Harmoniareal

Ifølge den gældende husdyrgødningsbekendtgørelse må der højst udbringes en husdyrgødningsmængde svarende til 1,4 DE pr. ha pr. planperiode for svin. Hvis der på et tidspunkt ikke er tilstrækkeligt udbringningsareal til rådighed, skal dyreholdet derfor mindskes, så de gældende harmonikrav kan overholdes.

Der ansøges om et dyrehold på 266,33 DE i svin og der søges der ud over om at tilføre svinegylle svarende til 59 DE, i alt 325,33 DE i svin. Der skal derfor være mindst 232,38 ha til rådighed til udbringning. I ansøgningen indgår 232,72 ha til udbringning af husdyrgødning.

10 meter bræmmer til søer og vandløb er angivet som aftalearealer, der ikke modtager gylle. Mark 30-0 og 45-0 er ligeledes angivet på denne måde, da de højst sandsynlig kommer til at indgå i naturgenopretningsprojektet Bundsø inden for en nær fremtid. I ansøgningen er der angivet 6,01 ha, som ikke modtager gylle.

Tabel 19. Udbringningsarealer og gylleaftaler

	Udspretningsareal	Maks. antal DE
Ejet areal	142,33 ha	199,26 DE
Forpagtet Ingelise Duus, Fjordvej 4, 6430 Nordborg	5,7 ha	7,98 DE
Forpagtet Dorthe Wormsdorf Hansen, Nedervej 21, 6430 Nordborg	1,32 ha	1,85 DE
Forpagtet Jessie Eva Marie Mortensen, Rødenæbvej 8, 6430 Nordborg	3,05 ha	4,27 DE
Forpagtet Hans-Henrik Hjelm,	8,39 ha	11,75 DE

Næsvej, 6430 Nordborg		
Forpagtet Egon Eriksen, Fjordvej 12, 6430 Nordborg	40,4 ha	56,56 DE
Forpagtet Claus Stensig Jørgensen Nedervej 28, 6430 Nordborg	0,8 ha	1,12 DE
Forpagtet Tove Thomsen Frost, Nedervej 25, 6430 Nordborg	20,87 ha	29,22 DE
Forpagtet Helge Nissen, Fjordvej 8, 6430 Nordborg	1,99 ha	2,79 DE
Forpagtet Ole K B Larsen, Ærtebjergvej 1, 6430 Nordborg	7,87 ha	11,02 DE
I alt	232,72 ha	325,80 DE

Miljømyndighedens vurdering

Det ansøgte areal er større end det nødvendige harmoniareal. Sønderborg Kommune vurderer derfor, at der er tilstrækkeligt udspretningsareal på ejendommen

Ved at angive arealer, som indgår i dyrkningsfrie bræmmer eller naturgenopretningsprojekter, som arealer, der ikke modtager husdyrgødning, har ansøger vist, at der trods dette stadig er tilstrækkeligt udspretningsareal.

6.3 Påvirkninger af søer og vandløb

Udbringningsarealerne afvandes af en række grøfter og rørlagte vandløb. Se bilag 5. Mellem udbringningsareal 15-0 og 15-1 løber et mindre § 3 vandløb, som er beskyttet af § 3 i naturbeskyttelsesloven, men som ikke har en særskilt målsætning i vandplanen. Langs med mark 30 løber et § 3 vandløb, benævnt Landgrøft, som afvander Bundsø, der munder ud i Mjels sø. Ansøger har angivet mark 30 som et areal uden for udspretningsarealet der ikke modtager husdyrgødning, da marken (og vandløbet) indgår i et naturgenopretningsprojekt og bliver oversvømmet inden for nær fremtid.

Ansøger har indtegnet bræmmer på 10 meter ved de vandløb, som er indtegnet på miljøstyrelsens vejledende kort over bræmmer ved vandløb. Disse arealer er angivet som aftalearealer, der ikke modtager husdyrgødning. Sønderborg Kommune har ikke taget stilling til fejl i dette vejledende kort. Randzonenlovens bestemmelser skal naturligvis overholdes ved de naturlige vandløb, som reelt er til stede i forbindelse med udbringningsarealerne.

Mjels Sø er på ca. 50 ha og ligger omtrent 800 m fra anlægget. Der er tale om en sø anlagt med henblik på kvælstoffjernelse, en VMP II sø, hvor der må forventes et forhøjet næringsstofindhold. Søens tilstand er ikke kendt, men søen forventes undersøgt de kommende år. I vandplanen for hovedvandopland 1.11 Lillebælt/Jylland er Mjels Sø målsat til en god økologisk tilstand. I øjeblikket der en høring af overvågningsprogrammet for søer og vandløb i gang, bl.a. for Mjels Sø. I den forbindelse bliver søens tilstand beskrevet og et evt. indsatskrav fastlagt inden næste planperiode.

Fem af udbringningsarealerne, 6-0, 81-0, 82-0, 83-0, delvis mark 7, 30-0 og 45-0 på i alt 23,52 ha ligger i oplandet til Mjels Sø og udgør 1,5 % af det samlede opland. Hele oplandet til Mjels Sø udgør 1542,8 ha. Udvaskningen fra rodzonen udgør iflg. beregningerne fra Farm N 45 kg N/ha i den nuværende situation og 45,5 kg N/ha i den ansøgte situation. Den samlede forøgelse af kvælstofudvaskningen fra markerne udgør $23,52 * 0,5 * (1 - 0,51) = 5,76$ kg N, idet der mellem rodzonen og søen er et reduktionspotentiale på 51-75 %, hvoraf det laveste tal er valgt (jf. kortværket på www.miljoeportalen.dk).

I denne beregning er mark 30-0 og 45-0, som udgør 5,7 ha medtaget. De er i ansøgningen markeret som aftalearealer, der ikke modtager husdyrgødning, da de indgår i Bundsø projektet, som forventes, at blive realiseret i nær fremtid. I denne beregning er de taget med, for at vise et "worst case" scenarie. Det må derfor forventes, at udvaskningen reelt bliver mindre end det beregnede.

Ingen af markerne ligger i N og P klasser.

Fosfor

Ingen af husdyrbrugets udbringningsarealer er beliggende i oplande til et Natura 2000 område (internationalt naturbeskyttelsesområde), der i henhold til Miljøstyrelsens kortværk er overbelastet med fosfor. Derfor skal der ikke, i henhold til lovgivningen, stilles krav til fosforoverskuddet på bedriften, hvis der ikke konkret vurderes et behov for det. Husdyrbruget lever op til BAT i forhold til fosfor, se afsnit 7 om BAT.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at vandløbslovens bestemmelser om 2 m dyrkningsfrie bræmmer ved vandløb er tilstrækkelige til at sikre vandløbene mod negative påvirkninger fra driften af arealerne.

Mjels sø er anlagt med henblik på at fjerne næringsstoffer. Den er ikke en del af et internationalt naturbeskyttelsesområde, der er følsomt over for N og P belastning, og oplandet til søen afvander heller ikke til et sådant. Oplandet er derfor ikke belagt med restriktioner mht. kvælstof og fosfor ud over de generelle regler, der gælder for forholdsvis robuste områder. Sønderborg kommune vurderer, at der heller ikke er behov for yderligere restriktioner, før datagrundlaget for at vurdere søens tilstand er væsentligt forbedret, og der foreligger en godkendt vandplan med tilhørende handleplan for området. Hertil kommer, at forøgelsen i kvælstofbelastning er nær 0.

6.4 Påvirkning af fjord og hav

Alle arealer i ansøgningen afvander til Als Fjord, som er en del af det sydlige Lillebælt. Da Als Fjord har forbindelse til Habitatområdet Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als og til habitatområde, EF fuglebeskyttelsesområde og Ramsarområde Lillebælt er vurderingen og beskrivelsen af påvirkningen foretaget i afsnittet om Natura 2000.

6.5 Nitrat til grundvand

Grundvandsdata kan ses på bilag 10.

Alle udbringningsarealerne i ansøgningen ligger uden for udpegede nitratfølsomme indvindingsområder.

Mark 83-0, 30-0 og 45-0 ligger helt eller delvis inden for indvindingsoplandet til Broballe vandværk.

Mark 30-0, 45-0, 81-0, 82-0, 83-0, 6-0, 1-0 og 7-0 ligger helt eller delvist indenfor område med særlige drikkevandsinteresser (OSD). Ingen af arealerne er omfattet af en gældende indsatsplan.

De øvrige arealer ligger i område med almindelige drikkevandsinteresser.

Miljømyndighedens vurdering

Da ingen udbringingsarealer er omfattede af en indsatsplan, vurderer Sønderborg Kommune, at arealerne er tilstrækkeligt beskyttede ved det generelle beskyttelsesniveau og stiller ikke yderligere vilkår til beskyttelse af grundvandet.

6.6 Beskyttet natur

Beskyttet natur kan ses på bilag 5. Terrænhældninger kan også ses på bilag 5.

Naturtyper omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 er beskyttede mod tilstandsændringer. En merbelastning af beskyttede naturtyper med næringsstoffer kan have en negativ effekt på naturtyper, som kan medføre tilstandsændringer.

Beskyttede naturarealer fremgår af kommunens vejledende registrering, men undersøgelser viser, at kommunens vejledende registreringer generelt er mangelfulde. På baggrund af ovenstående er arealerne gennemgået i felten for potentiel § 3 natur inden for en 1.000 meter zone omkring den ansøgte ejendom.

Tabel 20: Oversigt over beskyttet natur og vandhuller på eller i umiddelbar nærhed af udspredningsarealerne. Lokalitetsnummeret fremgår af bilag 5.

Areal	Beskrivelse af naturtypen	Lokalitetsnummer	Bilag IV arter	Bræmme-krav
4-0	Stor strandeng (den vestligste af 3), marken skråner 6-12 grader mod strandengen fra syd. Strandengen er omkranset af et levende hegn.		-	Nej
3-2	Strandeng (den midterste af 3), domineret af tagrør. Marken skråner 6-12 grader mod strandengen fra nord.	2383	-	
3-2	Overdrev. Marken grænser op til et overdrev mod nordøst. Terrænet skråner 7-17 grader mod overdrevet. Artssammensætningen indikerer ikke, at det er specielt næringsstoffølsomt.	2381	-	Nej
3-2	Overdrev. Afgræsses af heste. Artssammensætningen indikerer ikke, at det er specielt næringsstoffølsomt.	2382		Nej
3-2	Strandeng. Marken skråner svagt mod strandengen fra øst (1-2 grader).	2380	-	Nej
4-1	Eng. Afgræsset engareal, som er en del af et større naturområde. Der er 9-24 meter mellem marken og engen	1808	Løvfrø, ynglelokalitet	Nej
4-2	Sø. Meget tilgroet i pil. Der er 3-15 meter bred bræmme mellem mark og sø. Marken skråner svagt mod søen (ca. 3 grader).	2110	Registreret løvfrø	Nej
7-0	Sø. Marken skråner 3-5 grader mod søen. Søen er lysåben og er en velegnet ynglelokalitet for padder herunder løvfrøer. Der er registreret løvfrøer i nærheden af søen.	368	Sandsynligvis løvfrø	Ja
7-0	Sø i bunden af marken. Meget tilgroet i pil. Udtørre ofte. Marken skråner 1-3 grader mod søen.	-	Registreret løvfrø nær ved søen	Nej
13-0	Moseområde med søer. Marken skråner 2-4 grader mod mosen. Der er ikke registreret meget næringsfølsomme arter i mosen.	480	Løvfrø	Nej
15-1	Strandeng med flere søer – (se de næste 3 linjer). På strandengen er bla. registreret kærgaltetand, gul snerre, strandvejbred og strandengelskræs, som alle er positivarter på strandenge. Marken skråner 1-2 grader mod strandengen.	2123	Butsnudet frø, spidssnudet frø, strandtudse, skrubtudse.	Nej
15-1	Sø. Saltvandspåvirket. Muligt ynglested for strandtudse. Der er ca. 10 meter fra markafgrænsningen til søen. Marken hælder meget svagt mod søen (1-2 grader)	2120	Butsnudet frø, spidssnudet frø, strandtudse, skrubtudse.	Nej
15-1	Sø. Meget tilgroet. Marken skråner 1-2 grader mod søen.	2121	Højst sandsynlig opholdssted for løvfrø	Nej
15-1	Sø. Meget tilgroet. Marken skråner 1-2 grader mod søen.	2122	Højst sandsynlig opholdssted for løvfrø	Nej
86-0	Sø. Tilgroet. Udtørre jævnlige. 4-15 meter mellem mark og sø. Marken skråner 2-5 grader mod søen.	2093	Højst sandsynlig opholdssted for løvfrø	Nej

50	Strandeng. Afgræsses med køer. Bla. strandasters, stiv kvik som er positive indikatorarter for strandeng. Marken skråner 2-5 grader mod strandengen. Der er 5-8 meter skrænt mellem marken og strandengen.	2099		Nej
50	Sø. Helt tilgroet med pil og overfladen dækket af Liden andemad. Uegnet som ynglelokalitet for padder. Der er tidligere registreret Løvfør i umiddelbar nærhed af vandhullet. Marken skråner 2-4 grader mod søen.	2092	Registreret løvfør	Nej
50	Sø. Meget tilgroet. Alle steder mere end 3 meter mellem mark og sø	2095	Opholdssted for Spidssnudet frø og løvfør	Nej
90-0	Moseområde med søer. Marken skråner 6-9 grader mod mosen. Der er ikke registreret meget næringsfølsomme arter i mosen. Der er ca. 4 m mellem mark og sø.	480	Muligvis løvfør og Stor Vandsalamander	Nej
91-0	Sø. Meget tilgroet i pil. Marken skråner 1-3 grader mod søen.		-	Nej
82-0	Sø (Mjels Sø). På en strækning på ca. 45 meter er hældningen ca 8 grader mod søen. Ved resten af marken er hældningen 2-4 grader. Mjels Sø er genskabt under vandmiljøplan II. Vigtig leve- og ynglelokalitet for mange fuglearter, men sandsynligvis af mindre betydning for bilag IV padder pga. den store (og dermed ustabile) vandmasse samt risikoen for at haletudserne bliver ædt.		Vigtig leve- og ynglelokalitet for mange fuglearter, men sandsynligvis af mindre betydning for bilag IV padder.	Nej
83-0	Sø (Mjels Sø). Marken skråner 7-12 grader mod søen. Se 82-0			Nej

Tabel 21: Tålegrænsen for forskellige naturtyper:

Naturtype	Tålegrænse	Differentiering
Overdrev	10-25	sure overdrev 10-20, kalkholdige overdrev 15-25
Klit	10-25	klit 10-20, fugtige klitlavninger 10-25
Hede	10-25	tør hede 10-20, våd hede 15-25
Fersk eng	15-25	
Strandeng	30-40	
Mose (og kær)	5-25	højmoser 5-10, hængesæk, tørvelavninger 10-15, fattigkær og hedemoser 10-20, kalkrige moser og væld, rigkær 15-25
Løvskov	10-20	
Nåleskov	10-20	

Kilde: Naturstyrelsen, 2005

Af Natur- og miljøstyrelsens Vejledning til Husdyrloven, fremgår det i afsnittet om ammoniakpåvirkning fra udbringningsarealer, at ...”ved udbringning af svinegylle og afgasset gylle vil der ikke være påvirkninger på over 1 kg N/ha bortset fra de nærmeste 10 meter”.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune har i tabel 20 beskrevet den beskyttede natur, som ligger på eller i umiddelbar tilknytning til udspretningsarealerne. Naturarealerne er også blevet vurderet i forhold til bilag IV arter. Se næste afsnit.

Mark 3-2 grænser op til to strandenge. Visse steder skråner marken kraftigt mod strandengene (6-12 grader). Strandenge er imidlertid ikke meget følsomme over for kvælstof jf. tabel 21. På den baggrund vurderes strandengene til at være tilstrækkeligt beskyttede af den eksisterende lovgivning, som beskytter mod tilstandsændring.

Mark 3-2 grænser op til 2 overdrev. Det sydligste afgræsses af heste. Marken skråner moderat til kraftigt mod overdrevet. Marken skråner svagt (1-2 grader) mod det nordligste af de to overdrev. Artssammensætningen på begge overdrevene indikerer ikke, at de er særlig næringsstoffølsomme. På den baggrund vurderes overdrevene til at være tilstrækkeligt beskyttede af den eksisterende lovgivning, som beskytter mod tilstandsændring.

Mark 4-0 grænser op til en strandeng. Marken kraftigt mod strandengene (6-12 grader). Strandenge er imidlertid ikke meget følsomme over for kvælstof jf. tabel 21. På den baggrund vurderes strandengene til at være tilstrækkeligt beskyttede af den eksisterende lovgivning, som beskytter mod tilstandsændring.

Mark 4-1 grænser op til et engareal, som er en del af et naturområde med flere vandhuller, som er ynglelokaliteter for løvfrøer. Marken hælder meget svagt mod engen (0-2 grader) og der er 9-20 meter mellem engen og marken. På den baggrund vurderes engen til at være tilstrækkeligt beskyttede af den eksisterende lovgivning, som beskytter mod tilstandsændring.

Søen ved mark 4-2 er meget tilgroet i pil. Der er en 3-15 meter bred bræmme mellem mark og sø ved mark 4-2 og marken skråner svagt mod søen (ca. 3 grader). Der er registreret løvfrøer ved søen, men det vurderes, at søen ikke er en egnet ynglelokalitet. Det vurderes også, at søen er godt beskyttet af den nuværende bræmme. På den baggrund vurderes søen at være tilstrækkeligt beskyttede af den eksisterende lovgivning, som beskytter mod tilstandsændring.

På mark 7 er der en sø i den nordlige ende, som vurderes til at være sandsynlige ynglelokaliteter for løvfrøer. Det vurderes også at markdriften kan påvirke vandhullerne negativt med eutroficerings. Der stilles derfor vilkår om 5 meter dyrknings- gødnings- og sprøjtefrie bræmmer om vandhullerne. Vandhullet er vist på bilag 8.

Bræmmen ved søen sikrer, at den beskyttes mod randeffekt fra det dyrkede areal. Det betyder, at der ikke sker overfladeafstrømning fra landbrugsarealet til søen og den derfor ikke bliver overbelastet med næringsstoffer. Da bræmmen ikke dyrkes, sker der ingen jordbearbejdning og derfor vil der til stadighed være vegetation på arealet til at bremse overfladeafstrømningen og jorderosion af næringsstoffer. Der vil desuden være vegetation til at optage den næring, som modtages fra den omkringliggende mark. At sprøjtning ikke er tilladt sikrer, at vegetationen ikke sprøjtes væk, så der ikke er vegetation til at optage næringsstoffer.

Ved den sydlige afgrænsning af mark 7, ligger en sø, som er meget tilgroet i tagrør. Marken hælder 1-3 grader mod søen. Det vurderes ikke, at søen er leve- eller ynglested for padder. Kommunen vurderer derfor ikke, at der er baggrund for at stille vilkår om bræmmer.

I øverste venstre hjørne af mark 91-0 ligger et vandhul. De fleste år er vandhullet tørt ud og det er meget tilgroet i tagrør. Marken hælder 1-3 grader mod søen. Det vurderes ikke, at søen er leve- eller ynglested for padder. Kommunen vurderer derfor ikke, at der er baggrund for at stille vilkår om bræmmer.

Mark 13-0 grænser op til et moseområde (Langmose). Marken skråner 2-4 grader mod mosen. Mosen indeholder ikke meget næringsstoffølsomme arter og det vurderes ikke, at den ansøgte drift af markerne vil ændre naturtilstanden i mosen.

Mark 15-1 og 15-11 grænser op til en strandeng med flere søer. Mark 15-11 er et bræmmeareal på 10 meter i henhold til lov om randzoner, hvor der ikke må foretages gødskning, sprøjtning, dyrkning eller anden jordbearbejdning. Randzonen, som i henhold til lovgivningen også skal etableres langs vandløbet, der løber mellem mark 15-0 og 15-1 er ikke indtegnet. Kommunen vurderer, at der er tilstrækkeligt areal i ansøgningen til, at de kan etableres. Randzonerne indgår ikke i denne vurdering, da den endnu ikke er etableret. Strandengen indeholder flere positivarter for strandenge og der er registreret Butsnudet frø, Spidssnudet frø, Strandtudse og Skrubtudse på strandengen. Marken hælder svagt mod strandengen (1-2 grader). Strandenge er imidlertid ikke meget følsomme over for kvælstof jf. tabel 21 og den svage hældning gør, at der er en minimal risiko for afstrømning af kvælstof fra marken. På den baggrund

vurderes strandengene til at være tilstrækkeligt beskyttede af den eksisterende lovgivning, som beskytter mod tilstandsændring. 10 meter fra marken inde på strandengen, ligger en sø (lokalitet 2120), som vurderes at være en egnet ynglelokalitet for Strandtudse. Afstanden til søen og den svage hældning fra marken gør, at søen vurderes, at være tilstrækkelig beskyttet mod tilstandsændring af den gældende lovgivning.

Mark 15-1 og 15-11 grænser op til to søer (lokalitet 2121 og 2122). Mark 15-11 er et bræmmeareal på 10 meter i henhold til lov om randzoner, hvor der ikke må foretages gødsning, sprøjtning, dyrkning eller anden jordbearbejdning. Randzonen indgår ikke i denne vurdering, da den endnu ikke er etableret. Søerne er begge meget tilgroede og vurderes til at være et muligt opholdssted for løvfrøer, men ikke til at være egnede ynglelokaliteter eller levesteder. Marken hælder 1-2 grader mod søen. Derfor vurderer Sønderborg kommune ikke, at der er baggrund for at stille vilkår om bræmmer til søerne.

Mark 86-0 grænser op til et areal med en sø, der er tilgroet og som jævnlige udtørres. Der er 4-15 meter mellem mark og sø og marken skråner 2-5 grader mod søen. Der er derfor meget lille sandsynlighed for, at der vil ske overfladeafstrømning fra marken til søen. Søen er sandsynligvis opholdssted for løvfrø, men vurderes ikke at være en egnet ynglelokalitet. På den baggrund vurderer Sønderborg kommune ikke, at der er baggrund for at stille vilkår om bræmmer til søen.

Søerne ved mark 50 er begge meget tilgroede i pil. Der er registreret løvfrøer meget tæt ved søerne. Søen ved naturpunkt 2095 har alle steder mere end 3 meter afstand til marken, som hælder 1-3 grader mod søen. Der er derfor meget lille sandsynlighed for, at der vil ske overfladeafstrømning fra marken til søen. Søen ved naturpunkt 2092 er meget tilgroet og vandoverfladen er dækket med liden andemad. Søen regnes derfor ikke for at være en egnet ynglelokalitet eller levested for padder. Marken hælder 2-4 grader mod søen. På den baggrund vurderer Sønderborg kommune ikke, at der er baggrund for at stille vilkår om bræmmer til søen.

Mark 90-0 grænser op til et moseområde (Langmose). Marken skråner 6-9 grader mod mosen. Mosen indeholder ikke meget næringsstoffølsomme arter og det vurderes ikke, at den ansøgte drift af markerne vil ændre naturtilstanden i mosen. Der er registreret løvfrøer i mosen og søerne i mosen er sandsynligvis levested for løvfrøer. På den strækning, hvor mark 90-0 grænser op til en af søerne i mosen, skråner terrænet ca. 3 grader mod søen. Søen ligger godt beskyttet på de tre sider, som grænser op mod mosen. Der er ca. 4 meter mellem marken og søen. På den baggrund vurderer Sønderborg kommune ikke, at søen er tilstrækkeligt beskyttet af den eksisterende lovgivning.

Mark 82-0 og 83-0 grænser op til Mjels sø. På dele af mark 82-0 og på hele mark 83-0, hælder marken ca. 8 grader mod søen. I henhold til eksisterende lovgivning må husdyrgødning kun udbringes inden for 20 meter til søen, hvis det nedfældes parallelt med søen og handlingsgødning må kun anvendes i flydende form. Se desuden afsnit 6.3 om påvirkning af søer og vandløb. Det vurderes ikke, at Mjels Sø har stor betydning som ynglelokalitet for bilag IV padder, da den store omskiftelighed i vandmassen ikke skaber et gunstigt miljø for padder. Faunaen i en stor sø gør desuden at en meget stor del af eventuelle paddeæg og haletudser vil blive ædt. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune ikke, at der er baggrund for at stille vilkår om bræmmer til søen.

6.7 Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (bilag IV-arter)

Bilag IV arter er arter omfattet af Habitatdirektivets bilag IV. I Danmark findes der 36 dyrearter, som henhører under denne kategori, heraf nogle sjældne arter mens nogle er mere almindelige.

Habitatdirektivet forpligtiger medlemslandene til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter, som står på bilag IV. Beskyttelsen af arterne handler blandt andet om at sikre arterne mod at blive efterstræbt (jagt, indsamling, ødelæggelse af æg og yngel). Men medlemslandene skal også sikre, at arternes yngle- og rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges, jf. direktivets artikel 12.

Af faglig rapport fra DMU nr. 635 (håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV) fremgår en oversigt over bilag IV arters udbredelse i grid på 10 x 10 km fordelt over hele landet.

Af listen og ud fra kommunens egne registreringer fremgår at følgende arter er registreret i nærområdet til Nedervej 16 2 samt arealerne:

Brunflagermus	(<i>Nyctalus noctula</i>)
Sydflagermus	(<i>Eptesicus serotinus</i>)
Pipistrellflagermus	(<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)
Dværgflagermus	(<i>Pipistrellus pygmaeus</i>)
Markfirben	(<i>Lacerta agilis</i>)
Stor Vandsalamander	(<i>Triturus cristatus</i>)
Løgfrø	(<i>Pelobates fuscus</i>)
Løvfrø	(<i>Hyla aborea</i>)
Spidssnudet Frø	(<i>Rana arvalis</i>)
Strandtudse	(<i>Bufo calamita</i>)

Ved naturgruppens besigtigelse bliver der som udgangspunkt ikke registreret bilag IV arter. Naturgruppens registrering er ikke udtømmende for arealernes reelle indhold af bilag IV arter i det besigtigelsen har været fokuseret på biotoper og ikke arter. Naturgruppens registrering viser, at der er naturarealer og biotoper, som potentielt kan være levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted for bilag IV arter. Kommunens padderegistreringer kan ses på bilag 5.

Flagermus trues generelt af mangel på hule træer, hvor de lever, samt dårligere fødegrundlag som følge af tilgroede vandhuller.

Stor vandsalamander foretrækker små vandhuller under 100 m², hvor der er sol på næsten hele vandfladen. Den trues af, at blive spist af rovdyr eller forurening af vandhuller med næringsstoffer.

Markfirben foretrækker sydvendte skrånninger med bart jord og sand. Markfirben er meget følsom overfor tilgroning af deres levesteder, idet de nedgravede æg dels skal have en hvis fugtighed, men også den rette mængde varme fra solen. Bar jord i forbindelse med træer er derfor et godt sted.

Løgfrøen stiller en del krav til ynglevandhullet, der skal være solbeskinnet, med rent vand og uden fisk. Af de menneskeligt skabte trusler hører sig først og fremmest ændringer i vandhullernes tilstand i form af opfyldning, udtørring, plantning af skyggende træer, udsætning af krebs, fisk og ænder, samt forurening med gødningsstoffer bl.a. gennem drænudløb.

Løvfrøen foretrækker varme vandhuller, der er rene og uden fisk. Løvfrøen yngler helst i en ikke-tilgroet, lavvandet, bredzone, hvor vandet hurtigt opvarmes. Tilgroede vandhuller f.eks. som følge af gødningsstoffer og anden forurening, herunder andehold og fodring ved vandhullet, gør vandhullet uegnet som ynglevandhul.

Den spidssnudedede frø opholder sig tættere på ynglevandhullet end butsnudet frø og på mere fugtige steder. Det betyder, at spidssnudet frø trives bedst, hvor der er udstrakte enge og moser omkring ynglevandhullerne, hvor ungerne kan finde deres føde. Den trues af tørlægning

af vandhuller, udsætning af fisk. Især mangler den spidssnude frø fugtige randzoner nær vandhullet, hvor ungerne kan vokse op.

Strandtudsens yngler sjældent i almindelige permanente vandhuller, men foretrækker vandhuller af midlertidig karakter. Endvidere yngler strandtudsens langs bredden af større, ret næringsfattige søer med meget spredt og tynd rørskov. Menneskets negative påvirkning på arten bunder typisk i dræning, tilgroning eller opdyrkning af enge, samt tilgroning af vandhuller som følge af ophørt græsning.

I afsnit 6.6 om beskyttet natur, beskrives og vurderes markdriftens påvirkning af de naturområder, som er yngle- opholds- og rasteområder for bilag IV arter. I samme afsnit er det beskrevet, hvor der er egnede yngle- opholds- og rasteområder for bilag IV arter på og i nærheden af udspretningsarealerne.

Miljømyndighedens vurdering

I vurderingen af, om padder kan have levested og fødesøgningssted på arealerne, er der vurderet på tilstedeværelsen af vandhuller på og ved markerne. Ved vandhuller, er der vurderet på vandhullets egnethed som levested og fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted. Der er ydermere vurderet på vandhullets placering i forhold til kendte populationer.

Det er Sønderborg Kommunes vurdering, at søer, der er mere eller mindre lysåbne og ikke fuldstændig tilgroede med vedplanter, kan have betydning for bilag IV arter, primært Stor Vandsalamander og Løvfrø. En fortsat eutrofiering af den type søer vil være medvirkende til at accelerere en tilgroning og dermed forringe leve- og ynglevilkår for bilag IV arter, der vurderes, at kunne være knyttet til søen. Der stilles vilkår om 5 meter dyrknings- sprøjte og gødningsfrie bræmmer til søer på og ved udbringningsarealerne, som vurderes at være egnede yngle- eller levesteder og som vurderes at være true af tilgroning pga. påvirkning med kvælstof fra markdriften.

I afsnit 6.6 og i tabel 20 i samme afsnit, er naturlokaliteterne i forbindelse med udbringningsarealerne beskrevet og vurderet i forhold til bilag IV arter.

I denne godkendelse stilles der vilkår om 5 meter dyrknings- sprøjte og gødningsfrie bræmmer til sø på mark 7, se bilag 8. Søen er lysåben og der flere registreringer af løvfrøer i nærheden af vandhullet. Det samme vilkår er stillet i afsnit 6.6 om beskyttet § 3 natur, da den direkte påvirkning vedrører søens tilstand.

I forbindelsen med projektet ændres der ikke på flagermusenes levesteder i træer og udhuse.

Samlet vurderes det, at projektets aktiviteter på arealerne ikke vil medføre en væsentlig negativ påvirkning af levesteder og bestande af bilag IV arter. Der er dog et enkelt sted stillet vilkår om bræmmer for at beskytte en lokalitet med bilag IV arter.

6.8 Natura 2000

I de følgende afsnit vil konsekvenserne af godkendelsen for terrestriske og marine Natura 2000 områder blive vurderet. Ingen af udbringningsarealerne til Nedervej 16 2 ligger i opland til terrestriske Natura 2000 områder. Alle udspretningsarealer ligger i opland til Als Fjord, som ikke er del af et Natura 2000 område. Als Fjord afvander imidlertid til Lillebælt (N112) mod nord og til habitatområdet Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H173) mod syd. De terrestriske og marine Natura 2000 områder er vist på bilag 6.

Terrestriske Natura 2000 områder

De nærmeste terrestriske Natura 2000 områder til det ansøgte projekt på Nedervej 16 2 er Habitatområde H83 Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov som ligger ca. 8.800 m mod sydvest for mark 15-1, Habitatområde H 200 Augustenborg Skov som ligger ca. 9.300 m sydøst for mark 43-0 og Habitatområde H 189 Lilleskov og Troldmose, som ligger ca. 9.400 me-

ter øst for mark 43-0. Områderne er udpeget for at bevare særligt beskyttelseskrævende arter og naturtyper

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov:

- Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger (3140)
- Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks (3150)
- Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse (7120)
- Hængesæk og andre kærsmfund dannet flydende i vand (7140)
- Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand (7220)
- Rigkær (7230)
- Bøgeskove på morbund med kristtorn (9120)
- Bøgeskove på muldbund (9130)
- Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund (9160)
- Skovbevoksede tørvemoser (91D0)
- Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld (91E0)
- Stor Vandsalamander (1166)

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov:

- Hvepsevåge
- Rørhøg
- Isfugl

Udpegningsgrundlaget for Augustenborg Skov (H 200):

- Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks,
- Bøgeskove på muldbund,
- Ege- og blandingsskove på mere eller mindre rig jordbund og
- Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld.

Udpegningsgrundlaget for Lilleskov og Troldmose (H 189):

- Skæv vindelsnegl (*Vertigo angustior*)
- Stor Vandsalamander (*Triturus cristatus cristatus*)
- Flerårig vegetation på stenede strande
- Strandenge
- Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
- Bøgeskove på morbund uden kristtorn
- Bøgeskove på muldbund
- Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund
- Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld.

Trusler mod områdernes naturværdier er:

- Arealreduktion/fragmentering mod områdets rigkær
- Næringsstofbelastning – alle kortlagte naturtyper er negativt påvirket af luftbåret kvælstof. Den nedre tålegrænse er overskredet for alle naturtyper. For hængesæk samt skovnaturtyperne er den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning overskredet for hele arealet.
- Tilgroning af næringsrige søer og strandenge
- U hensigtsmæssig hydrologi

- U hensigtsmæssig drift
- Invasive arter som kæmpe pileurt og japan pileurt og rynket rose
- Forstyrrelser af besøgene påvirker specielt ynglefuglene på udpegningsgrundlaget samt slidtage på strandvolde.

Marine Natura 2000 områder

Udbringningsarealerne til Nedervej 16 ligger i oplandet til Als Fjord, som afvander til Flensborg Ydre Fjord og til Lillebælt. Da arealerne således indirekte afvander til Flensborg Ydre Fjord og Lillebælt, vil påvirkningen blive vurderet i dette afsnit. Alle arealerne har også i nudrift været i omdrift.

Miljøstyrelsen har fastlagt følgende afskæringskriterium for skadesvirkning af nitratudvaskning til overfladevande:

Et projekt for husdyrbrug kan ikke medføre en skadevirkning på overfladevande, herunder Natura 2000-områder samt yngle- eller rasteområder for beskyttede arter som følge af nitratudvaskning, hvis følgende punkter alle er opfyldt:

afskæringskriteriet for så vidt angår påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter

Pkt. 1: Antal dyreenheder (DE) i det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, har ikke været stigende siden 1. januar 2007. Hvis der er andre kilder til nitratudvaskning, fx ny bebyggelse end den samlede husdyrproduktion, der har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra det aktuelle opland siden 1. januar 2007, skal dette inddrages i vurderingen således, at en eventuel øget nitratudvaskning fra andre kilder end den samlede husdyrproduktion kan medføre et skærpet krav i godkendelsen, der modsvarer miljøeffekten af den øgede nitratudvaskning i det aktuelle opland. Gennemførte initiativer, fx etablering af vådområder, som reducerer nitratudvaskningen fra det aktuelle opland, kan ikke anvendes til at tillade et øget dyretryk i det aktuelle opland.

Natur og Miljøklagenævnet har i en principiel afgørelse af 24. november 2011 (NMK-133-00068) ikke kunnet tiltræde den lempelse af afskæringskriterie 1, som Miljøstyrelsens notat af 14. marts 2011 gav udtryk for (at der kunne ses bort fra en stigning i antallet af DE på under 5 % i et opland). Natur og Miljøklagenævnet har dermed slået fast, at der i et opland til et Natura 2000 vandområde ikke må have været en stigning i antallet af dyreenheder i oplandet i perioden siden 2007.

afskæringskriteriet for så vidt angår påvirkning fra projektet i sig selv

Pkt. 2A: Nitratudvaskningen fra den eksisterende og den ansøgte husdyrproduktion er mindre end 5 pct. af den samlede nitratudvaskning fra alle kilder fra det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, dog således, at

Pkt. 2B: nitratudvaskningen fra den eksisterende og den ansøgte husdyrproduktion er mindre end 1 pct. af den samlede nitratudvaskning fra alle kilder fra det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, hvis udvaskningen sker til et vandområde, der er karakteriseret som et lukket bassin og/eller er et meget lidt eutrofieret vandområde.

Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als

Alle udbringningsarealer i ansøgningen afvander til Als Fjord, som ikke er udpeget som Natura 2000 område. Als Fjord afvander til Ydre Flensborg Fjord mod syd og til Lillebælt mod nord, som begge er udpegede som Natura 2000 områder.

Udpegningsgrundlaget for Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H173) er:

- Marsvin (*Phocoena Phocoena*)
- Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand
- Rev

Den primære trussel mod marsvin og andre små hvaler er fiskeri, sætning af garn og støj fra bådmotorer. Målsætningen mht. næringssalte, vurderes ikke at være opfyldt i habitatområdet.

Den oprindelige habitatudpegningsgrundlag af Bredgrund blev lavet for at beskytte naturtyperne sandbanker og rev. Revene er værdifulde som levested for mange forskellige havorganismer (alger, muslinger, snegle, børste-orme og fiskeyngel). Muslinger er føde for dykænder og Bredgrund er derfor et vigtigt overvintringsområde for bl.a. edderfugl og havlit. I habitatområdet syd for udmundingen ved Høruphav er der registreret to rev: Middelgrund og Heltsbanke. Der foreligger ingen beskrivelse af revene og truslerne for disse.

Den primære trussel mod sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand og rev, er kvælstofpåvirkning fra diffuse kilder samt udledning af miljøfremmede stoffer.

En del af H 173 er desuden udpeget som fuglebekyttelsesområde Flensborgs Fjord og Nybøl Nor (Fuglebekyttelsesområde 64) blev lavet for at beskytte en række fuglearter. Fuglearterne på udpegningsgrundlaget er troldand, bjergand, hvinand og toppet skallesluger.

Kortlægningen af naturtyperne indenfor habitatområdet H173 varetages af Miljøcenter Ribe. Kortlægningen er ikke tilendebragt på nuværende tidspunkt. I udpegningsgrundlaget for det tidligere habitatområde Bredgrund indgik naturtypen rev så naturtypen findes indenfor dette område. Kortlægningen er ikke færdig for det nye habitatområde og der er derfor ikke sikker viden om, hvor naturtypen findes. I Regionplan 2005-2016 er dog angivet en række marine områder der har naturvidenskabelig målsætning på baggrund af forekomst af stenrev. Miljøcenter Ribe oplyser, at de endnu ikke har begyndt kortlægningen af naturtyperne og, at de derfor ikke mener, at der skal tages hensyn til stenrevene, da det ikke er sikkert, at de er omfattet af udpegningsgrundlaget. Miljøcentret har påbegyndt kortlægningen af områderne i foråret 2011.

Der er ikke kendskab til beliggenheden af naturtypen sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand og rev indenfor habitatområdet.

Udpegningsgrundlaget for Lillebælt (N112)

Natura 2000 området Lillebælt består af habitatområde Lillebælt (H96), fuglebekyttelsesområde Lillebælt (F47) og Ramsarområde Lillebælt (R15)¹. Habitat- og fuglebekyttelsesområderne er udpeget for at beskytte en række naturtyper og arter, som udgør områdernes udpegningsgrundlag.

Nedenfor ses udpegningsgrundlag for Natura 2000-området Lillebælt (112).

---

¹ Ramsarområder er vådområder med så mange vandfugle, at de har international betydning og skal beskyttes. De er derfor udpeget som Ramsarområder af det enkelte land.

Fuglebeskyttelsesområde nr. 47	
Sangsvane (T)	Plettet rørvagtel (Y)
Bjergand (T)	Klyde (Y)
Ederfugl (T)	Brushane (Y)
Hvinand (T)	Fjordterne (Y)
Toppet skallesluger (T)	Havterne (Y)
Havørn (Y)	Dværgterne (Y)
Rørhøg (Y)	Mosehornugle (Y)
Engsnarre (Y)	

Y: Ynglende art.

T: Trækfugle, der opholder sig i området i internationalt betydende antal.

Habitatområde nr. 96	
Naturtyper	
Sandbanke (1110) ☐	Kransnålalge-sø (3140)
Vadeflade (1140)	Næringsrig sø (3150)
*Lagune (1150)	Vandløb (3260)
Bugt (1160)	Kalkoverdrev (6210)
Rev (1170)	*Surt overdrev (6230)
Strandvold med flerårige planter (1210)	Tidvis våd eng (6410)
Strandvold med flerårige planter (1220)	Urtebræmme (6430)
Kystklint/klippe (1230)	Nedbrudt højmosé (7120)
Enårig strandengsvegetation (1310)	*Kildevæld (7220)
Strandeng (1330)	Riggær (7230)
Klit (2110)	*Bøg på mor (9110)
Hvid klit (2120)	*Bøg på muld (9130)
*Grå/grøn klit (2130)	Ege-blandskov (9160)
	Skovbevokset tørvemosé (91D0)
	Elle- og askeskov (91E0)
Arter	
Skæv vindelsnegl (1014)	Marsvin (1351)
Sumpvindelsnegl	

naturtypenr.

* prioriteret naturtype

Miljøtilstand for det marine område i Lillebælt

For det marine område i Lillebælt vurderes den samlede miljøtilstand ikke at være opfyldt, idet den afviger fra den generelle miljøkvalitetsmålsætning om et upåvirket eller kun svagt påvirket plante- og dyreliv. Opfyldelse af den generelle målsætning for Lillebælt forudsætter en permanent reduktion af udledningerne af næringssalte, herunder især kvælstof fra diffuse kilder og af udledningerne af miljøfremmede stoffer.

Trusler mod områdets naturværdier

Næringsstofbelastning: Kystlagunerne vurderes alle at være påvirkede af næringssalte med kraftig algevækst til følge. Ålegræs kan ses som et eksempel på bundflora, som påvirkes af næringsstoffudvaskning. Flere fuglearter er direkte afhængige af ålegræs som fødegrundlag, og andre fuglearter fouragerer på fisk og invertebrater, som er afhængige af ålegræsbankernes tilstedeværelse.

Den generelle eutrofiering med luftbårne kvælstofforbindelser påvirker strandengene, overdrevene og rigkærene. For rigkærene vurderes tilledning af drænvand fra de intensivt dyrkede arealer også at være en trussel.

Tilgroning: Langs kysten er der massive tilgroningsproblemer i hovedparten af områdets strandenge og rigkær. På kystskrænten ved Stenderup hage, som er en potentiel (6230) og har en stor bestand af fjerknopurt, er der behov for en pleje i form af rydning for at fremme den lysåbne vegetation. Der er indgået aftale herom.

Unaturlige vandstandsforhold: Hydrologien i dele af habitat-områdets landområder er stærkt påvirket.

Beregninger

Ifølge Miljøstyrelsens notat skal der beregnes på påvirkningen til det enkelte vandopland. I det følgende afsnit er der lavet beregninger for Als Fjord. Tal fra i ansøgningen for Nedervej 16 er anvendt i beregningen.

Als Fjord

Den samlede udvaskning fra Nedervej 16 til Als Fjord kan på baggrund af notatet fra Miljøstyrelsen beregnes til følgende:

Samlet udvaskning fra Nedervej 16:	
Gennemsnitligt kvælstofreduktionspotentiale i området	25%
Samlet udspretningsareal	232,72 ha
Udvaskning fra rodzonen, som skyldes husdyrgødning	5 kg N/ha/år
Samlede påvirkning til Als Fjord	35,03 kg N/år

Den totale udvaskning til Als Fjord kan ligeledes beregnes med baggrund i det nævnte notat. Notatet indeholder en række eksempler med flere forudsætninger. I den nedenstående beregning er disse forudsætninger medtaget. Oplande er delt i dyrkede og udyrkede arealer. Fordelingen er ca. 60-40. Der er også indsat standardudvaskninger for dyrkede og udyrkede arealer.

Samlet udvaskning oplandet til Als Fjord	
Samlet opland til Als Fjord	9.973 ha
Dyrket areal i oplandet til Als Fjord	5.984 ha
Gennemsnitligt kvælstofreduktionspotentiale i området	40 % (middel)
Standardudvaskning fra rodzonen	60 kg
N/h/år	
Udvaskning fra dyrket areal i oplandet til Als Fjord	269.268 kg
N/år	
Udvaskning fra øvrige opland (standard),	29.919 kg
N/år	
I alt for Als Fjord,	299.186 kg
N/år	
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til Als Fjord	0,21 %

I henhold til tal fra CHR-registeret, som er tilgængelige på <http://www.jordbrugsanalyser.dk/webgis/kort.htm> er udviklingen i husdyrtrykket i oplandet til Als Fjord som vist i tabel 22.

Tabel 22: Udviklingen af husdyrtrykket baseret på data fra CHR-registeret i oplandet til Als Fjord

Årstal	Antal dyreenheder i oplandet
2007	10698
2008	10861
2009	10817

2010	10634
2011	9792

I henhold til Miljøstyrelsens vejledning anbefales det, at kommunen supplerer med lokal viden om udviklingen i oplande, hvor antallet af dyreenheder er mindre end 10.000. Sønderborg Kommune har derfor bedt Conterra lave udtræk af husdyrtrykkets udvikling ifølge gødningsregnskaberne – se tabel 23.

Tabel 23: Udviklingen i husdyrtrykket baseret på data fra gødningsregnskabet i oplandet til Als Fjord.

Årstal	Antal dyreenheder i oplandet
2007	11773
2008	10551
2009	9602
2010	-

Sønderborg Kommune har ikke kendskab til øget påvirkning fra andre kilder i oplandet.

Antallet af dyreenheder på ophørte brug har kommunen ingen umiddelbare oplysninger om, da disse ofte ikke indberettes til kommunen. Det er kommunens erfaring, at landmændene registrerer ophør af produktionen i CHR, og at tallene fra CHR derfor viser et realistisk billede af udviklingen. Ophørte brug kan frit indenfor 3 år genoptage deres produktion.

Det antages derfor at ophørte DE automatisk forsvinder ud af CHR løbende og at der nogenlunde er det samme antal ophørte DE i registeret årene imellem.

Miljømyndighedens vurdering

Terrestriske Natura 2000 områder

Med henvisning til de store afstande og da ingen af udbringningsarealerne afvander til Rinkenæs skov eller øvrige terrestriske Natura 2000 områder, vurderes det, at arealanvendelsen ikke har negativ indflydelse på disse områder. Det vurderes ligeledes, at afstanden fra marken til de terrestriske Natura 2000 områder er så stor, at der ikke vil være nogen påviselig ammoniakpåvirkning fra udbringningsarealerne.

Marine Natura 2000 områder

Ydre Flensborg Fjord via Als Fjord

Antallet af DE fra den ansøgte produktion udgør 0,21 % af det samlede antal dyreenheder i oplandet til Als Fjord, som afvander til Ydre Flensborg Fjord og Lillebælt.

Det vurderes på baggrund heraf, at nitratudvaskningen fra den eksisterende og ansøgte husdyrproduktion er mindre end 5 pct. af den samlede nitratudvaskning til oplandet.

Antallet af dyreenheder i oplandet til Als Fjord er baseret på tal fra CHR har været faldende i perioden 2007 til 2010.

Oplandene Als Fjord har i 2011 mindre end 10.000 DE i husdyr ifølge CHR-registret. Sønderborg Kommune har derfor valgt at supplere data med mængden af udbragt husdyrgød-

ning på baggrund af data fra gødningsregnskaberne. Mængden af udbragt gødning har været faldende i oplandet til Als Fjord i perioden fra 2007-2009.

I henhold til Miljøstyrelsens vejledning om nitrat til overfladevande vurderes det således, at projektet i kumulation med andre planer og projekter ikke medfører en skadevirkning på overfladevande.

6.9 Beskyttede sten- og jorddiger

De beskyttede sten- og jorddiger fremgår af bilag 5.

Der er beskyttede sten- og jorddiger langs markerne 50-0, 86-2, 86-0, 4-2, 15-0, 85-0, 62-1, 62-0, 11-1, 61-1, 93-0, 1-1, 3-2, 1-1, 7-0, 41-0, 43-0, 40-1. De beskyttede sten- og jorddiger er omfattet af bestemmelserne i Museumsloven § 29 a. Det betyder, at de ikke må beskadiges eller sløjfes uden dispensation fra Sønderborg Kommune.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at de beskyttede sten- og jorddiger, der findes på ejendommen, er tilstrækkeligt beskyttede af gældende lovgivning.

6.10 Kultur- og fortidsminder

De registrerede fortidsminder kan ses på bilag 5.

Der er ikke registreret fredede fortidsminder på eller i umiddelbar nærhed af arealerne.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at da der ikke er fortidsminder på og i umiddelbar nærhed af arealerne, er det ikke relevant at stille vilkår.

7 Bedste tilgængelige teknik (BAT)

Et af hovedformålene med Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er at fremme anvendelsen af renere teknologi og sikre brug af den bedste tilgængelige teknik i husdyrbrug. Princippet om brugen af bedste tilgængelige teknik (BAT) indebærer, at der inden for en given sektor skal anvendes den miljømæssigt set mest effektive og avancerede teknologi i produktionen.

Der er BAT for følgende områder:

- Foder afsnit 3.5
- Staldindretning afsnit 3.3
- Forbrug af vand og energi afsnit 3.6
- Opbevaring/behandling af husdyrgødning afsnit 4.1
- Udbringning af husdyrgødning afsnit 4.3
- Management (ledelses- og kontrolfunktioner) behandles herunder.

BAT for Management behandles herunder. De fem øvrige BAT områder er behandlet i de relevante afsnit i godkendelsen.

BAT for Management

Det er BAT at udføre alle følgende punkter:

- Identificere og implementere uddannelses- og træningsprogrammer for bedriftspersonale

- Føre journal over vandforbrug
- Føre journal over energiforbrug
- Føre journal over mængde af husdyrfoder
- Føre journal over opstået spild
- Føre journal over spredning af uorganisk gødning på markerne*)
- Føre journal over spredning af husdyrgødning på markerne*)
- Have en nødfremgangsmåde til at håndtere ikke planlagte emissioner og hændelser
- Iværksætte et reparations- og vedligeholdelsesprogram for at sikre, at bygninger og udstyr er i driftsklar stand, samt at faciliteterne holdes rene
- Planlægge aktiviteter på anlægget korrekt, såsom levering af materialer og fjernelse af produkter og spild
- Planlægge gødning af markerne korrekt*

*) – BAT - krav anses for opfyldt ved reglerne i §§ 21- 22 i Lov om jordbrugets anvendelse af gødning og plantedække.

Ansøger oplyser følgende

Ejer og ansatte deltager løbende i relevante kurser og relevant efteruddannelse.

Ejer eller dennes ansatte tilser dyr og produktionsanlæg flere gange hver dag. Der udføres små reparationer, når det er nødvendigt. Såfremt der er behov for det, bliver der tilkaldt service til driftsanlægget. Service udføres af kvalificeret teknikere.

Bygninger og driftsinventar bliver løbende vedligeholdt.

Der er alarmanlæg i staldene. Alarmen udløses bl.a. ved ventilations- og strømstop.

I bedriftens driftsregnskab registreres forbrug af vand, energi, indkøbt foder, pesticider og handelsgødning.

Der bliver årligt udarbejdet gødnings- og sædskifteplaner/regnskaber.

Der er SPF- sundhedsstyring på bedriften.

Miljømyndighedens vurdering

Management

Ansøger har redegjort for implementeringen af BAT i forhold til Management. Der er stillet en række vilkår i de øvrige BAT-afsnit: der skal bl.a. registreres vand-, el- og foderforbrug. Eventuelle spild skal registreres. Der skal føres en driftsjournal for ventilationen.

Der stilles vilkår om, at de ansatte sendes på relevante kurser i arbejdstiden, når der er behov, alt efter hvilke type arbejdsopgaver, de skal håndtere. Dokumentation for deltagelse skal opbevares og fremvises ved tilsyn.

Endvidere er der stillet vilkår om egenkontrol og til at beredskabsplanen skal opdateres minimum hvert 2. år. Kommunen vurderer, at ansøger lever op til BAT for Management, når de enkelte vilkår efterleves.

Staldindretning

Udvidelsen af slagtesvineproduktionen sker i eksisterende stalde.

Foder

Der anvendes optimerede blandinger således at foderforbruget og dermed ammoniakemissionen og fosforudledningen reduceres mest muligt. Derudover foderkorrigeres hos slagtesvine, så de vejledende emissionsgrænse-niveau for ammoniak overholdes.

Sønderborg Kommune vurderer, at teknologierne for dette svinebrug svarer til det teknologiniveau, der er beskrevet i "EU-kommissionens reference-dokument om BAT for intensivt

hold af svin og fjerkræ". Sønderborg Kommune vurderer derfor, at disse tiltag er tilstrækkelige til at de vejledende emissionsgrænseniveauer er overholdt og at ejendommen derfor lever op til BAT, se nedenstående beregninger.

Ifølge Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseniveauer, må en produktion som den ansøgte teoretisk set have en ammoniakemission på maksimalt 3.846,08 kg N/år. Den faktiske beregnede emission er på 3.839,69 kg. BAT-niveauet for fosfor overholdes ligeledes.

Forbrug af vand og energi

Der er installeret bl.a. lavenergilysstofrør og timer på lyset. Vandbesparelse opnås ved brug af drikkekopper og ved vask med højtryksrensere.

Opbevaring/behandling af husdyrgødning

Husdyrgødningen opbevares i gyllebeholdere, som bl.a. kontrolleres jævnlige og som kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger. Opbevaring i gyllebeholdere vurderes til at være BAT.

Udbringning af husdyrgødning

Der udarbejdes bl.a. mark- og gødningsplan, så gødningen tilpasses afgrødernes behov. Desuden skal håndteringen følge lovgivningen på området, hvorved det vurderes, at håndteringen samtidig lever op til BAT.

Miljømyndighedens samlede vurdering

Sønderborg Kommune vurderer samlet set, med baggrund i de enkelte redegørelser for BAT, at det ansøgte lever op til niveauet for BAT, for en ejendom med den pågældende husdyrproduktion og størrelse, med de vilkår som i øvrigt er stillet i miljøgodkendelsen i relation til BAT.

Det vurderes, at der på nuværende tidspunkt ikke er baggrund for at stille vilkår om yderligere indførelse af bedst tilgængelig teknologi.

Det skal bemærkes, at BAT-vurderingen er foretaget som en selvstændig vurdering uden hensyn til om beskyttelsesniveauerne i husdyrloven er overholdt.

8 Alternative løsninger og 0-alternativet

8.1 Alternative løsninger

Ansøger oplyser, at der er foretaget beregninger på forskellige alternativer og har valgt dette set-up ud fra, hvad der praktisk set er mest optimalt, samtidig med at kravene til miljø opfyldes.

I forbindelse med udvidelsestankerne er der foretaget beregninger på følgende scenarier:

- Udvidelse i eksisterende stalde til 12.400 slagtesvin (30-107 kg). Dette scenarie er fra- valgt da lugtkravet ikke ville kunne overholdes, samt mangel på udbringningsareal.
- Udvidelse i eksisterende stald med drænede gulve i begge stalde til 11.450 slagtesvin (30-107 kg). Dette scenarie er fra- valgt pga. af økonomiske årsager, da staldafsnit 2 ville kræve en gennemrenovering. Derudover mangler dette scenarie også udbringningsarealer.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer samlet set ikke de behandlede alternativer som værende bedre end det ansøgte projekt.

8.2 o-alternativ

o-alternativet skal belyse de miljømæssige og socioøkonomiske konsekvenser der er, hvis den ansøgte produktionsudvidelse ikke gennemføres. Udgangspunktet er at skabe en rentabel produktion på bedriften. o-alternativet er at opretholde produktionen på det nuværende produktionsniveau. Det vil sige en bibeholdelse af den tilladte produktion på Nedervej 16.

Miljømæssigt vil o-alternativet betyde, at miljøpåvirkningen i nærområdet omkring ejendommen ikke øges yderligere.

Miljømyndighedens vurdering

Det er Sønderborg Kommunes vurdering, at den øgede miljøpåvirkning, der kommer som følge af udvidelsen på Nedervej 16 ikke påvirker lokalområdet væsentligt i negativ retning, se nærværende miljøgodkendelse.

Med hensyn til nabogener set i forhold til o-alternativet kontra udvidelsen på Nedervej 16, er det Sønderborg Kommunes vurdering, at udvidelsen ikke vil betyde væsentlig større gener for naboerne omkring ejendommen end ved den nuværende produktion.

Samfundsmæssigt vil o-alternativet kunne betyde færre arbejdspladser dels på slagterierne, men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.).

9 Husdyrbrugets ophør

Peter Rasmussen har i sinde at udvikle sin produktion, så han fortsat kan bestå som landmand også om 10 år. Derfor ønsker Peter Rasmussen at modernisere og udvikle produktionen, så der tages hensyn til dyrevelfærds- og miljømæssige krav. Der er således ikke noget, der tyder på, at Peter Rasmussen nærer ønske om at afvikle sin produktion indenfor nærmeste fremtid.

I tilfælde af, at produktionen på Nedervej 16 ophører, vil staldanlægget blive rengjort, så det er muligt at anvende bygningerne til andre formål. Olie- og kemikalieaffald bortskaffes til godkendt modtager, og olietanke tømmes for indhold.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at de nævnte tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre at ejendommen ikke bliver et attraktivt levested for eksempelvis rotter.

Der stilles i øvrigt vilkår om at den nye gyllebeholder (anlæg nr. 1.1.4), skal fjernes, hvis den ikke har været i brug i 3 år. Beholderen kan godt lejes ud, og således være i brug længere end der nødvendigvis er husdyrproduktion på ejendommen.

Det vurderes derfor, at der er taget tilstrækkelige hensyn til landskabet og forureningsfare ved ophør.

10 Egenkontrol og dokumentation

Ansøger har oplyst, at der udføres følgende egenkontrol:

- Der er SPF- sundhedsstyring på bedriften
- Der udarbejdes E-kontrol
- Der er alarmanlæg i staldene. Alarmen udløses bl.a. ved ventilations- og strømstop
- Der foretages daglige tilsyn og løbende service og vedligehold på driftsanlæggene
- Forbrug af handelsgødning og husdyrgødning dokumenteres
- Forbrug af pesticider dokumenteres

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at det med de stillede vilkår, er sikret, at der er en tilstrækkelig egenkontrol, som bevirker, at virksomheden kan styre sin produktion og dermed få mulighed for at agere, hvis produktionen bliver for stor og/eller forbruget af råvarer og hjælpestoffer stiger uhen-sigtsmæssigt.

Der er således stillet vilkår om, at der skal føres driftsjournal med oplysninger og dokumenta-tion for antal og vægt af indsatte grise, antal dyr bortskaffet til destruktions, antal og vægt af dyr sendt til slagtning samt eventuelt solgte levende dyr, at der skal føres driftsjournal med oplysninger om dato for kontrol og rengøring af ventilationsarrangementerne, samt at der skal ske registrering af vand-, el- og fyringsolieforbrug. Endvidere skal forbruget af foder og foderspild registreres i en journal. De omtalte vilkår er placeret i de respektive afsnit.

11 Offentliggørelse og klagevejledning

Forannoncering

Den nye ansøgning som blev modtaget i forbindelse med genbehandlingen, blev offentliggjort den 17. august 2012 på www.sonderborg.dk og der blev efterfølgende orienteret herom i Søn-derborg Ugeavis.

Birgitte Marcussen, Stegvej 5, 6430 Nordborg oplyste, at hun gerne ville modtage et udkast til godkendelse, når dette forelå.

Partshøring

Et resume og et link til udkastet til miljøgodkendelse blev den 17. december 2012 udsendt til høring hos naboer og skønnede parter i sagen, ansøger selv, ansøgers konsulent, samt ejere af forpagtede arealer og ejere/forpagtere af arealer med gylleaftaler. Et resume og et link til ud-kast af denne godkendelse er sendt i partshøring hos:

- Gårdejer Peter Rasmussen
- Rådgiver Per Lousdal, Landbrugsrådgivning Syd
- Stegvej 5, 6430 Nordborg

Ejere og lejere af følgende adresser:

- Engsletvej 1, 6430 Nordborg
- Færgevej 9, 6430 Nordborg
- Færgevej 46, 6430 Nordborg
- Færgevej 46 A, 6430 Nordborg
- Færgevej 48, 6430 Nordborg
- Færgevej 50, 6430 Nordborg
- Færgevej 54, 6430 Nordborg
- Færgevej 56, 6430 Nordborg
- Færgevej 58, 6430 Nordborg
- Nedervej 9, 6430 Nordborg
- Nedervej 10, 6430 Nordborg
- Nedervej 12, 6430 Nordborg
- Nedervej 13, 6430 Nordborg
- Nedervej 14, 6430 Nordborg
- Nedervej 15, 6430 Nordborg
- Nedervej 20, 6430 Nordborg
- Nedervej 20 A, 6430 Nordborg
- Nedervej 21, 6430 Nordborg
- Nedervej 9, 6430 Nordborg

- Gyden 1, 6430 Nordborg
- Gyden 3, 6430 Nordborg
- Gyden 4, 6430 Nordborg
- Gyden 5, 6430 Nordborg
- Gyden 7, 6430 Nordborg
- Rødenæbsvej 2, 6430 Nordborg
- Rødenæbsvej 4, 6430 Nordborg
- Rødenæbsvej 6, 6430 Nordborg
- Rødenæbsvej 8, 6430 Nordborg
- Solbækvej 2, 6430 Nordborg

Ejere af forpagtede arealer:

- Ingelise Duus, Fjordvej 4, 6430 Nordborg
- Dorthe Wormsdorf Hansen, Nedervej 21, 6430 Nordborg
- Jessie Eva Marie Mortensen, Rødenæbsvej 8, 6430 Nordborg
- Hans-Henrik Hjelm, Næsvej 6, 6430 Nordborg
- Egon Eriksen, Fjordvej 12, 6430 Nordborg
- Claus Stensig Jørgensen, Nedervej 28, 6430 Nordborg
- Tove Thomsen Frost, Nedervej 25, 6430 Nordborg
- Helge Nissen, Fjordvej 8, 6430 Nordborg
- Ole K. B. Larsen, Ærtebjergvej 1, 6430 Nordborg

Resultat af nabo-/partshøring

Nabohøringen/partshøringen gav kommentarer fra:

- Stegvej 5, 6430 Nordborg

I høringssvaret er følgende punkter nævnt:

Støj:

Naboen ønsker at der stilles vilkår om at markarbejdet skal begrænses til hverdage mellem kl. 7 og kl. 18, da de føler sig generet af støjen fra maskiner.

Afskærmning af siloer:

Naboen ønsker at der stilles vilkår om afskærmende beplantning på vestsiden af siloerne på ejendommen, da de virker skæmmende.

Overdækning af gyllebeholder:

Naboen føler sig generet af lugt fra den eksisterende gyllebeholder på ejendommen. Der ønskes derfor vilkår om overdækning af den nye gyllebeholder.

Hensyntagen til privat indvindingsboring på Stegvej 5:

Stegvej 5 har en indvindingsboring umiddelbart syd for mark 4-0. Naboen nævner, at de har oplevet tilfælde, hvor gylle fra udbringning er strømmet fra marken og ind på privat vej umiddelbart ved vandboringen. Der ønskes derfor fastsat vilkår for tilførsel af en begrænset mængde husdyrgødning til arealer med hældning over 6 %.

Miljømyndighedens vurdering

Støj:

Både Nedervej 16 og Stegvej 5 er beliggende i landzone. Eftersom landzonen er landbrugets erhvervsområde jf. en række afgørelser fra Natur- og Miljøklagenævnet, er det også i landzonen, at landbrugene nødvendigvis også er nødt til at udvide. Det betyder, at beboerne på

ejendomme, der er beliggende i landzone må acceptere visse ulemper, der kan være forbundet med at være nabo til en landbrugsejendom.

I Vejledning fra Miljøstyrelsen "Ekstern støj fra virksomheder" Vejledning nr. 5/1984 fremgår det bl.a. at den støj, der opstår i forbindelse med almindelige landbrugsaktiviteter i det åbne land i reglen må accepteres.

Der er i denne godkendelse stillet vilkår til, at miljømyndigheden ved konkrete klager over støj kan forlange, at husdyrbruget skal dokumentere, at støjbidraget målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer ikke overstiger grænserne i Miljøstyrelsens støjvejledning. Kommunen henviser til dette vilkår og til, at der ikke tidligere er indkommet klager over støj fra virksomheden. Der stilles derfor ikke skærpende vilkår til støj fra markdriften.

Afskærmning af siloer:

Ansøger er indstillet på at etablere en afskærmende beplantning på vestsiden af de fire siloer. Der stilles derfor vilkår om, at der skal etableres en afskærmende beplantning på vestsiden af siloerne, som angivet på bilag 1. Beplantningen skal bestå af hjemhørende arter med samme sammensætning som de resterende hegn på ejendommen. Beplantningen skal etableres senest det førstkommande efterår/vinter efter godkendelsen er taget i brug.

Overdækning af gyllebeholder:

Ifølge Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 20, stk. 1, skal beholdere for flydende husdyrgødning være forsynet med fast overdækning i form af flydedug, teltoverdækning eller lignende. Den driftsansvarlige kan dog undlade at opfylde kravet om fast overdækning, hvis der i stedet etableres tæt overdækning, fx i form af naturligt flydelag, jf. bekendtgørelsens § 20, stk. 3 og 4. Der skal løbende og mindst én gang om måneden føres optegnelser i en logbog omkring tilstanden og tætheden af det naturlige flydelag.

Der er ved ordinært tilsyn i 2008 konstateret et 100 % dækkende flydelag og ved ordinært tilsyn i 2011 konstateret et flydelag som dækkede 10 % af beholderen, men dokumentation i form af en udfyldt logbog kunne bekræfte, at der var foretaget udbringning/omrøring i dagene op til tilsynet. Efter omrøring/udbringning har landmanden op til 7 dage til at genetablere et dækkende flydelag.

Hvis tilsynsmyndigheden ved to tilsyn inden for 3 år konstaterer, at overdækningen i form af naturligt flydelag er mangelfuld jf. Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 20 stk. 7 kan myndigheden påbyde etablering af en fast overdækning.

Beholdere for flydende gødning fra svin, der etableres mindre end 300 m fra nabobeboelse, skal dog altid forsynes med fast overdækning jf. bekendtgørelsens § 20 stk. 6.

Den nye gyllebeholder etableres 300 m fra nærmeste nabo, se bilag 13, hvilket medfører, at bekendtgørelsens § 20 stk. 6 er overholdt.

Stegvej 5 er desuden beliggende ca. 660 m fra den nærmeste gyllebeholder og ca. 730 m fra staldanlægget. Det beregnede konsekvensområde for produktionen er beregnet til 633 m. Der kan kun rent undtagelsesvist forekomme registrerbar, men ikke genegivende lugt fra landbruget uden for konsekvensområdet.

Sønderborg Kommune vurderer derfor ikke på baggrund af ovenstående, at der er baggrund for at stille yderligere vilkår til overdækning af gyllebeholderne.

Hensyntagen til privat indvindingsboring på Stegvej 5:

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 21 b må der ikke anvendes pesticider, dyrkes eller gødskes til erhvervsmæssige eller offentlige formål inden for 25 meter til en boring, der indvinder grundvand til almene vandforsyningsanlæg. Da den pågældende boring er privat, er den ikke

omfattet af denne paragraf. Det skal dog bemærkes, at der er mere end 25 meter fra boringen til mark 4-0 og 44 meter fra boringen til mark 1-1, som er den af ansøgers marker, der ligger nærmest boringen. Sønderborg Kommune vurderer derfor, at der ikke er grundlag for at stille skærpede vilkår til udbringning af husdyrgødning på mark 4-0.

I de tilfælde, hvor afstrømning af gylle ikke er reguleret af lovgivningen, har Sønderborg Kommune taget konkret stilling til, om den ansøgte markdrift vil medføre en ændring af beskyttede naturområder. I godkendelsen er der taget konkret stilling til hvert enkelt naturområde, som grænser op til eller ligger i umiddelbar nærhed af ansøgers marker og det er vurderet, at det ikke har været nødvendigt at stille vilkår hertil.

Annoncering af afgørelse

Afgørelsen om godkendelse efter Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug er offentliggjort på www.sonderborgkommune.dk fredag den 8. februar 2013 og der er efterfølgende orienteret herom i Sønderborg Ugeavis.

Klagevejledning

Denne godkendelse er meddelt i overensstemmelse med kapitel 3 § 12 stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, (Miljøministeriets lov nr. 1486 af 04. december 2009 med efterfølgende ændringer).

Godkendelsen kan indenfor en frist på 4 uger – fra den er offentliggjort på www.sonderborgkommune.dk - påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af:

- Gårdejer Peter Rasmussen
- Enhver, der har en individuel og væsentlig interesse i sagens udfald
- Miljøministeren
- Sundhedsstyrelsen
- Klageberettigede interesseorganisationer

Godkendelsen kan påklages i overensstemmelse med reglerne i kapitel 7 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Godkendelsen er sendt til:

- Gårdejer Peter Rasmussen
- Rådgiver Per Lousdal, Landbrugsrådgivning Syd
- Miljøministeriet v. Naturstyrelsen
- Sundhedsstyrelsen v. Embedslægeinstitutionen Syddanmark
- Danmarks Naturfredningsforening
- Danmarks Naturfredningsforening, lokalafdeling Sønderborg
- Det økologiske Råd
- Danmarks Sportsfiskerforbund
- Dansk Ornitologisk Forening
- Dansk Ornitologisk Forening, lokalafdeling Sønderjylland

En eventuel klage skal være skriftlig. Klagen mærket "Landbrugsafdelingen" skal sendes til landbrug@sonderborg.dk eller til Sønderborg Kommune, Landbrugsafdelingen, Rådhusortet 10, 6400 Sønderborg. Kommunen videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med det materiale, der ligger til grund for sagens bedømmelse. Klagen skal være modtaget af Sønderborg Kommune inden klagefristens udløb fredag den 8. marts 2013 kl. 14.00.

Et eventuelt sagsanlæg skal ifølge § 90 i Lov om godkendelse m.v. af husdyrbrug, være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er modtaget, eller – hvis sagen påklages – inden 6 måneder efter, at den endelige afgørelse foreligger. Godkendelsen kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af ansøgeren, klageberettigede myndigheder og organisationer samt en-

hver, der har en væsentlig, individuel interesse i sagens udfald, jf. Lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug § 84 - 87.

En eventuel klage skal indgives skriftligt og stiles til Natur- og Miljøklagenævnet, men sendes til Sønderborg Kommune, som umiddelbart efter klagefristens udløb sender klagen videre til Natur- og Miljøklagenævnet ledsaget af denne afgørelse og det materiale, som er indgået i sagens konklusion.

12 Konklusion

Sønderborg Kommune godkender hermed en husdyrproduktion på i alt 9.450 slagtesvin (30-107 kg) pr. år svarende til 266,33 DE på ejendommen Nedervej 16, 6430 Nordborg, samt udbringning af husdyrgødning på 232,72 ha tilhørende bedriften. Herudover kan 5,66 ha forpagtet jord (mark 30-0 og 45-0) benyttes til udbringning af husdyrgødning ind til Bundsø projektet realiseres med mindre andet er aftalt i forbindelse med projektet. Godkendelsen omfatter alle arealer, der drives under bedriften, CVR-nr.: 1034 7939.

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.

Sønderborg Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det er beskrevet i Husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000 områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 12, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Godkendelsen er baseret på de oplysninger, der er redegjort for ansøgningsmaterialet, i beskrivelsen af ejendommen samt i vurderingen af udvidelsen.

De efterfølgende vilkår vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Miljøbeskyttelseslovens § 42.

13 Generelt

Meddelelse om miljøgodkendelse i henhold til Husdyrbruglovens § 12, stk. 2 for Nedervej 16, 6430 Nordborg, vil blive annonceret på Sønderborg Kommunes hjemmeside den 8. februar 2013.

Godkendelsen kan indenfor en frist på 4 uger, fra afgørelsen er offentligt, påklages til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagevejledning er vedlagt. Klagefristen udløber **8. marts 2013 kl. 14.00.**

Hvis afgørelsen påklages, kan klagemyndigheden beslutte at ændre vilkårene i godkendelsen eller helt at ophæve godkendelsen. Hvis godkendelsens udnyttes inden klagefristens udløb – og inden en eventuel klage er afgjort af klagemyndigheden – sker udnyttelsen på virksomhedens ansvar.

Godkendelsen omfatter udelukkende forholdet til miljølovgivningen. Andre godkendelser/tilladelser i forhold til anden lovgivning (fx byggeloven, planloven, m.v.) skal søges separat.

Hvis virksomheden udvides eller ændres bygningsmæssigt eller driftsmæssigt på en måde, der medfører forøget forurening eller andre virkninger på miljøet, skal dette godkendes af Sønderborg Kommune, før udvidelsen eller ændringen sker § 12 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug).

Lene Alnor
Landbrugsafdelingen
Teknik og Miljø
Sønderborg Kommune

14 Vilkår

GENERELT

1. Meddelelse af denne godkendelse medfører, at alle vilkår givet i miljøgodkendelse af 11. marts 2003 ophæves.
2. Vilkårene i denne godkendelse skal, hvis andet ikke er anført, være opfyldt fra den dato, hvor godkendelsen tages i brug.
3. Husdyrbruget skal indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der ligger til grund for denne miljøgodkendelse, herunder ansøgningsmaterialet, supplerende oplysninger, den miljøtekniske beskrivelse og vurdering, medmindre vilkårene i denne godkendelse og senere afgørelser foreskriver andet.
4. Godkendelsen skal være udnyttet inden 2 år fra den er meddelt. Godkendelsen anses som udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder. Bygge- og anlægsarbejder skal færdiggøres i et rimeligt tempo og være afsluttet inden for et år.

HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

5. Den nye gyllebeholder må maksimalt indeholde 3.000 m³
6. Den nye gyllebeholder må maksimalt have en diameter på 30 meter og maksimalt opføres 3 m over jordoverfladen.
7. Den nye gyllebeholder skal opføres i ikke reflekterende materiale svarende til den eksisterende gyllebeholder – dvs. i lysegrå betonelementer.
8. Der skal senest et år efter færdiggørelsen af gyllebeholderen etableres og opretholdes en afskærmende beplantning af egnstypiske arter af løvfældende buske og træer (ikke bjergfyrris og rynket rose) rundt om gyllebeholderen og de eksisterende bygninger.
9. Beplantningsplanen skal godkendes af Sønderborg Kommune, inden opførelse af de nye gyllebeholder påbegyndes.
10. Jord som flyttes i forbindelse med etablering af nye anlæg m.v. må udlægges i et maksimalt ½ meter tykt lag på områder, som ikke er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3. Sønderborg Kommune skal orienteres om, hvor jorden flyttes hen og hvor stor en mængde der flyttes.
11. Der skal etableres en afskærmende beplantning på vestsiden af siloerne, som angivet på bilag 1. Beplantningen skal bestå af hjemhørende arter med samme sammensætning som de resterende hegn på ejendommen. Beplantningen skal etableres senest det førstkommande efterår/vinter efter godkendelsen er taget i brug.

HUSDYRHOLD, STALDANLÆG OG DRIFT

Husdyrholdet og staldanlæg

12. Husdyrholdet skal være sammensat og staldindretningen udført som beskrevet nedenfor:

Dyreholdet må maksimalt udgøre en årlig produktion på 9.450 slagtesvin (30-107 kg), svarende til i alt 266,33 DE.

Nr.	Staldafsnit	Art og vægtklasse/alder	Ansøgt drift
-----	-------------	-------------------------	--------------

			Stipladser	antal	DE
ST-91777	Eksisterende slagtesvinestald	Slagtesvin, drænet gulv + spalter (33/67) 30-107 kg	1.613	6.550	184,60
ST-91778	Eksisterende slagtesvinestald	Slagtesvin, drænet gulv + spalter (33/67) 30-107 kg	710	2.890	81,45
		Slagtesvin, dybstrøelse 30-107 kg	3	10	0,28
	I alt				266,33

13. Den godkendte produktion skal foretages jævnt fordelt over året.
14. Der skal føres en driftsjournal over dyreholdet. Driftsjournalen skal indeholde oplysninger og dokumentation for antal og vægt af indsatte grise, antal dyr bortskaffet til destruktion, antal og vægt af dyr sendt til slagting samt eventuelt solgte levende dyr. Dokumentation kan være i form af E-kontrol eller kvitteringer fra indkøb, destruktionsanstalt, slagteri m.v. Driftsjournalen skal fremvises til miljømyndigheden på forlangende, og dokumentationen skal gemmes i minimum 5 år.
15. Hvis denne godkendelse ikke udnyttes fuldt ud, skal der til enhver tid kunne dokumenteres, at det vejledende emissionsgrænseniveau for tidspunktet for godkendelse for den etablerede produktion er overholdt.

Ventilation

16. Alle ventilationsanlæg skal jævnligt efterses og rengøres minimum årligt – for staldafsnit med holddrift skal der rengøres efter hvert hold. Data skal føres ind i en driftsjournal. Driftsjournalen skal gemmes i fem år og forevises miljømyndigheden på forlangende. Ventilationsanlæggene skal vedligeholdes og efterses i henhold til producentens anvisninger for det pågældende anlæg.

Foder

17. Kg N ab dyr pr. slagtesvin må maksimalt være **2,766 kg N**

Ud fra følgende formel:

$$(((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{g råprotein pr. FEsv}/6250) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0296 \text{ kg N pr. kg tilvækst})) = 2,766 \text{ kg N}$$

18. Kg P ab dyr pr. slagtesvin må maksimalt være **0,577 kg P**

Ud fra følgende formel:

$$(((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{g fosfor}/\text{FEsv}/1.000) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0055 \text{ kg P}/\text{kg tilvækst})) = 0,577 \text{ kg P}$$

19. Dokumentation i forbindelse med overholdelse af ovenstående fodringsvilkår skal være tilgængelig for tilsynsmyndigheden ved tilsyn og skal følge reglerne for type 2 korrektion i gødningsregnskabet. Dvs. at der årligt skal laves en opgørelse af det faktiske kg N og P ab dyr i forbindelse med gødningsregnskabet. Dokumentation kan f.eks. være baseret på effektivitets-/produktionskontrol, foderkontrol, ajourførte foderplaner eller lign. Dokumentationen skal mindst dække en sammenhængende periode på 12 måneder i perioden 15. september til 15. februar det næste efterfølgende år.
20. Blanderecept eller indlægssedler fra indkøb af foder skal gemmes mindst 5 år og forevises miljømyndigheden på forlangende.

Energi- og vandforbrug

21. Hvis virksomhedens elforbrug overstiger 120.000 kWh/år skal der foretages et energifetersyn inden 1 år efter at elforbruget overstiger ovenstående. Besøgsrapporten fra energifetersynet skal fremsendes miljømyndigheden. Eventuelle forslag til forbedringer, som via en besparelse på el kan tilbagebetales indenfor 2 år, skal udføres senest 2 år efter ansøgers modtagelse af besøgsrapporten.
22. Der skal udføres regelmæssigt kalibrering af drikkevandsanlægget minimum én gang årligt.
23. Lækager i drikkevandsanlæg skal straks repareres.
24. Anlæg der er særligt energiforbrugende som f.eks. ventilationsanlæg skal kontrolleres og vedligeholdes således, at de altid kører energimæssigt optimalt.

Spildevand herunder regnvand

25. Al vask af maskiner og redskaber, hvorfra der kan forekomme gødningsrester, samt grisetransportvogne og marksprøjte skal foregå på støbt plads med bortledning af spildevandet til gyllebeholder eller opsamlingsbeholder (eksisterende fyldeplads). Vaskepladsen skal til enhver tid være minimum to meter bredere og to meter længere end den største maskine, som vaskes på vaskepladsen. Udbringning skal ske jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens regler for udbringning af husdyrgødning/spildevand.
26. Alternativt kan vask og rengøring af sprøjteudstyr indvendigt foregå på marken med medbragt rent vand f.eks. hvis sprøjten har rentvandstank. Rengøring i marken skal ske ved en jævn fordeling af vaskevandet over et større areal, så der ikke kan ske afstrømning eller punktnedsivning.

Affald

27. Spild af olie og kemikalier og flydende farligt affald skal opsamles straks. Der skal til enhver tid forefindes opsugningsmateriale på virksomheden.
28. Alt opsamlet spild indeholdende olie og kemikalier (herunder grus, savsmuld eller lignende anvendt til opsugning) skal opbevares og bortskaffes som farligt affald.
29. Pesticidrester skal opbevares og håndteres som farligt affald. Tømt og rengjort (skyllet) pesticidemballage kan bortskaffes som dagrenovation.
30. Medicinrester (inklusive vaccinerester) skal opbevares utilgængeligt for uvedkommende og skal opbevares i originalemballage. Brugte kanyler opbevares i kanylebokse. Medicinrester og brugte kanyler skal afleveres til apoteket. Tom medicinemballage kan bortskaffes som brændbart affald.
31. Spildolie eller andet flydende farligt affald skal opbevares i egnede beholdere under tag og stå på rist, paller eller lignende, så eventuelle utætheder er synlige og spild ikke ødelægger de andre beholdere. Beholderne skal være mærket med indhold. Under beholderne skal der være en spildbakke med tæt bund, som ikke har afløb til kloak. Spildbakken skal kunne rumme indholdet af den største beholder, der opbevares, og være resistent overfor de kemikalier, der kan opsamles.
32. Oplagspladsen skal tydeligt mærkes med information om hvilke typer affald, herunder kemikalieaffald, der opbevares og hvilke forholdsregler, der skal tages ved uheld, spild og brand.

33. Nye olieprodukter og kemikalier skal opbevares i egnede beholdere som er tydeligt mærkede med indhold. De skal placeres under tag og beskyttes mod vejrlig på en oplagsplads med impermeabel belægning uden afløb. Oplagspladsen skal være indrettet således, at spild af olie og kemikalier kan holdes inden for et afgrænset område og uden mulighed for afløb til jord, grundvand, overfladevand og kloak.
34. Fast farligt affald som fx brugte olie- og brændstoffiltre skal opbevares indendørs i en beholder, der er resistent overfor olie og brændstof. Batterier, elsparepærer og spraydåser skal opbevares indendørs til de bortskaffes. Batterier opbevares i en syrefast beholder.
35. Ikke-genanvendeligt affald skal bortskaffes efter behov, dog minimum én gang om året.

Råvarer og hjælpestoffer

36. Ved håndtering af smøremidler og kemikalier må der ikke opstå spild med deraf følgende risiko for forurening af jord og grundvand.
37. Tankning af diesel skal ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således, at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
38. Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
39. Bekæmpelsesmidler skal opbevares i et rum med tæt gulv og uden mulighed for afløb til kloak, dræn, jord eller lignende.
40. Påfyldning af vand i forbindelse med brug af bekæmpelsesmidler må ikke ske ved direkte opsugning fra søer, vandløb eller brønde/boringer.
41. Fyldning af marksprøjte skal ske på befæstet areal, så eventuelt spild løber til opsamlingsbeholder/forbeholder. Fyldning skal ske under opsyn.

Driftsforstyrrelser eller uheld

42. Der skal forefindes en opdateret beredskabsplan på husdyrbruget, som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, der kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø. Planen skal opdateres hvert 2. år.
43. Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til Alarmcentralen, tlf.: 112 og efterfølgende straks at underrette Tilsynsmyndigheden, Landbrugsafdelingen, Sønderborg Kommune, tlf.:8872 4085.
44. Uheld, herunder svigt af de forureningsbegrænsende foranstaltninger, der medfører forurening af omgivelserne, skal straks udbedres og anmeldes til tilsynsmyndigheden/-beredskabet.
45. "Nærved uheld" skal noteres, og der skal udarbejdes procedure med henblik på at forebygge situationen fremover. Driftspersonalet skal gøres bekendt med proceduren.

GØDNINGSPRODUKTION OG –HÅNDTERING

Flydende husdyrgødning

46. Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og skal foregå på en måde, der medfører mindst mulig gene for omgivelserne.
47. Påfyldning af gylle til vogn skal ske på støbt plads med afløb til opsamlingsbeholder. Pladsen skal rengøres for spild af flydende husdyrgødning umiddelbart efter periode med daglig påfyldning af gylle er afsluttet. Såfremt påfyldningen af gylle sker med selvlæssende fyldetårn eller tilsvarende metode til at undgå spild, er der ikke krav om påfyldeplads.
48. Efter udbringning af gylle på mark skal det sikres, at slæbeslanger m.v. er tømt, så der ikke spildes gylle på vejen.

Fast gødning inkl. dybstrøelse

49. Dybstrøelse, som ikke køres direkte ud, skal tilføres gyllebeholder på Nedervej 16.

PÅVIRKNINGER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

Lugt

50. Bedriften og dens omgivelser skal drives og renholdes således at lugtgener som vidt muligt begrænses. Landbrugsdriften må uden for ejendommens areal ikke give anledning til lugtgener, som af tilsynsmyndigheden vurderes til at være væsentlige.
51. Såfremt tilsynsmyndigheden vurderer, at bedriften giver anledning til flere lugtgener for omkringboende end forventet, skal bedriften udarbejde en handlingsplan for nedbringelse af generne, som accepteres af tilsynsmyndigheden og derefter gennemføres.

Fluer og skadedyr

52. Der skal overalt på ejendommen føres en effektiv fluebekæmpelse samt forebyggende foranstaltninger mod fluer. Fluebekæmpelse skal ske i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrlaboratorium.
53. Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).
54. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes fri for affald, gødning og foderrester m.v., så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

Transport

55. Efter udbringning af gylle på mark skal det sikres, at slæbeslanger m.v. er tømt, så der ikke spildes gylle på veje.
56. Ved transport af gylle på offentlige veje skal gyllevognens åbninger være forsynet med låg eller lignende, således at spild ikke kan finde sted. Skulle der alligevel ske spild, skal dette straks opsamles.

Støj fra anlægget og maskiner

57. Virksomhedens bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer: Støjbidraget (bortset fra maksimalværdien) måles som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i parenteserne angiver referencetiden inden for den pågældende periode.

Mandag-fredag kl. 07-18 (8 timer)	Alle dage kl. 18-22 (1 time)	Alle dage kl. 22-07 (1/2 time)	Alle dage kl. 22-07
--------------------------------------	---------------------------------	-----------------------------------	------------------------

Lørdag kl. 07-14 (7 timer)	Lørdag kl. 14-18 (4 timer) Søn- og helligdag kl. 07-18 (8 timer)		Maksimal værdi
55 db (A)	45 db (A)	40 db (A)	55 db (A)

Miljømyndigheden kan forlange, at husdyrbruget skal dokumentere, at støjgrænserne er overholdt. Målinger/beregninger skal foretages og afrapporteres som "miljømåling - ekstern støj" i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledninger nr. 6 fra 1984 og nr. 5 fra 1993. Dokumentationen skal tilsendes miljømyndigheden sammen med oplysninger om driftsforholdene under målingen/beregningen. Tidsfrist herfor aftales med miljømyndigheden.

Dokumentationen skal udføres efter Miljøstyrelsens gældende vejledninger af et firma, som er godkendt af Miljøstyrelsen. Målingerne/beregningerne skal foretages og afrapporteres som "Miljømåling - ekstern støj". Målingen/beregningen skal foretages for de mest støjbelastede områder udenfor husdyrbrugets grund, under de mest støjbelastende driftsforhold - eller efter anden aftale med miljømyndigheden. Grænseværdier for støj anses for overholdt, hvis målte eller beregnede værdier fratrukket ubestemtheden er mindre end grænseværdien. Målingernes og beregningernes samlede ubestemthed fastsættes i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledninger. Ubestemtheden må ikke være over 3 dB(A). Hvis støjgrænserne er overholdt, kan der kun kræves en årlig støjmåling. Udgifterne til dokumentation skal betales af husdyrbruget.

Støv fra anlæg og maskiner

58. Støvgener fra færdsel på grus- og markveje skal minimeres ved hensynsfuld kørsel.
59. Landbrugsdriften må uden for ejendommens areal ikke give anledning til støvgener, som af tilsynsmyndigheden vurderes at være væsentlige.

AREALER

Udbringningsarealer

60. Arealerne skal drives, som beskrevet i ansøgningen, de supplerende oplysninger og som sammenfattet i godkendelsens miljøtekniske beskrivelse, medmindre vilkårene i denne godkendelse, lovændringer og senere afgørelser foreskriver andet.
61. Den del af godkendelsen, der vedrører arealerne, skal være kendt af de personer, der er beskæftiget med den pågældende del af arealdriften.
62. Sønderborg Kommune skal på forlangende se bedriftens markplan og gødningsregnskab for de sidste 5 år.
63. Der må ikke udbringes slam eller anden organisk gødning på arealerne.
64. Der må maksimalt udbringes husdyrgødning svarende til 325,33 DE på bedriften.
65. Der må ikke etableres afvandingsrender på markerne til afledning af vand til åer, bække, grøfter eller søer.
66. Udskiftning af udbringningsarealer skal godkendes af Sønderborg Kommune. Der skal medsendes oplysninger om følgende: arealets størrelse, arealets beliggenhed, aftaleparternes navn, adresse, CVR-nr. og dato for indgåelse af aftalen.

67. Der må maksimalt udbringes husdyrgødning på bedriftens udbringingsarealer svarende til 1,4 DE/ha pr. planår (1/8-31/7).
68. Der skal etableres minimum 5 meter brede dyrknings-, sprøjtnings- og gødskningsfri bræmmer mellem mark 7 og søen, som er vist på bilag 8. Bræmmerne skal måles fra vandhullernes kronekant. Bræmmerne må gerne slås.

HUSDYRBRUGETS OPHØR

69. Ophør af husdyrbruget skal meddeles til Sønderborg Kommune.
70. Ved ophør af husdyrbruget skal der foretages en oprydning, som kan accepteres af Sønderborg kommune, herunder:
- Gyllebeholdere, fortank med rørsystemer, gyllekanaler/kummer m.v. skal tømmes og rengøres
  - Alle staldafsnit skal tømmes for husdyrgødning, der bortskaffes efter regler om udbringning af husdyrgødning
  - Restkemikalier, olieaffald, medicinaffald m.v. skal bortskaffes i henhold til kommunens affaldsregulativer.
71. Ophører husdyrproduktionen på ejendommen skal den nye gyllebeholder fjernes, hvis den ikke har været i brug i 3 år. Beholderen kan dog godt lejes ud. Der gives et års frist for fjernelse.

EGENKONTROL OG DOKUMENTATION

Egenkontrol – generelt

72. Nedenfor er en opsummering af hvad der skal registreres i driftsjournal, der skal opbevares på bedriften i minimum 5 år og skal fremvises til tilsynsmyndigheden, såfremt der anmodes herom:
- a. Hvornår der er foretaget aflæsning af el-, vand- og fyringsolieforbrug samt aflæsningsværdier og hvad evt. der er foretaget for at reducere forbruget.
  - b. Hvornår, der har været udført autoriseret kontrol af rørsamlinger og rørføringer til gylletransport, samt de fejl og mangler, der måtte være konstateret og udbedret.
  - c. Der skal føres en driftsjournal over dyreholdet. Driftsjournalen skal indeholde oplysninger og dokumentation for antal af søer og smågrise, antal og vægt at indsatte polte, antal dyr bortskaffet til destruktions, antal og vægt af dyr sendt til slagtning samt solgte levende dyr.
  - d. Foderforbrug og foderspild
  - e. Hvornår der er foretaget kontrol og rengøring af ventilationsarrangementer
  - f. Uheld og ”nærved uheld” skal registreres, ligesom tiltag til at undgå lignende situationer skal noteres.
73. Egenkontrol af råprotein i slagtesvinefoder
- a. Der skal føres en føres en logbog eller en produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:
    - antal producerede slagtesvin

- ind- og afgangsvægt
  - foderforbrug pr. kg tilvækst
  - det gennemsnitlige indhold af råprotein og fosfor pr. FEsv i de anvendte blandinger.
- b. N og dyr skal på baggrund af logbogens eller produktionskontrollens oplysninger beregnes for en sammenhængende periode på minimum 12 måneder i perioden 15. september år (for eksempel 2011) til 15. februar i år (for eksempel 2013). Dokumentationen skal være til rådighed for tilsynsmyndigheden ved ordinært tilsyn.
- c. Logbogen/produktionskontrollen og indlægssedler for hver tredje måned skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.
74. Dokumentation i form af kvitteringer, forpagtnings- og overførelsesaftaler (af mindst 1 års varighed) m.v. opbevares i mindst 5 år og forevises kommunen på forlangende.
75. De fremviste bilag skal uanset evt. driftsmæssig fællesskab med andre produktionsanlæg særskilt og på tydelig vis kunne dokumentere produktionens størrelse samt håndteringen og anvendelsen af husdyrgødning og affald mv. fra nærværende produktionsanlæg.
76. De ansatte skal sendes på relevante kurser i arbejdstiden, når der er behov, alt efter hvilke type arbejdsopgaver, de skal håndtere. Dokumentation for deltagelse skal opbevares og fremvises ved tilsyn.

15 Lovgrundlag

Gældende lovgivning og generelle regler for driften af en landbrugsejendom og håndtering af diverse produkter anvendt på ejendommen forudsættes kendt og skal følges. Herunder er nævnt en række af de gældende vejledninger og lovgrundlag:

Lov nr. 1572 af 20/12/06 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 04/12/2009 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

Lov nr. 879 af 26/06/2010 om miljøbeskyttelse

Lov nr. 933 af 24/09/2009 om naturbeskyttelse

Bekendtgørelse nr. 648 af 18/06/2007 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug (Historisk)

Bekendtgørelse nr. 294 af 31/03/2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug (Gældende)

Bekendtgørelse nr. 1695 af 19/12/2006 om husdyrbrug og erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.

Bekendtgørelse nr. 558 af 01/06/2011 om opbevaring m.m. af døde produktionsdyr

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1517 af 14/12/2006 om miljøregulering af visse aktiviteter

Bekendtgørelse nr. 1415 af 12/12/2011 om affald (Affaldsbekendtgørelsen)

Bekendtgørelse nr. 1321 af 21/12/2011 om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines (Olietankbekendtgørelsen)

Regulativ for erhvervsaffald i Sønderborg Kommune

Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier i Sønderborg Kommune

Kommuneplan for Sønderborg Kommune 2009-2021